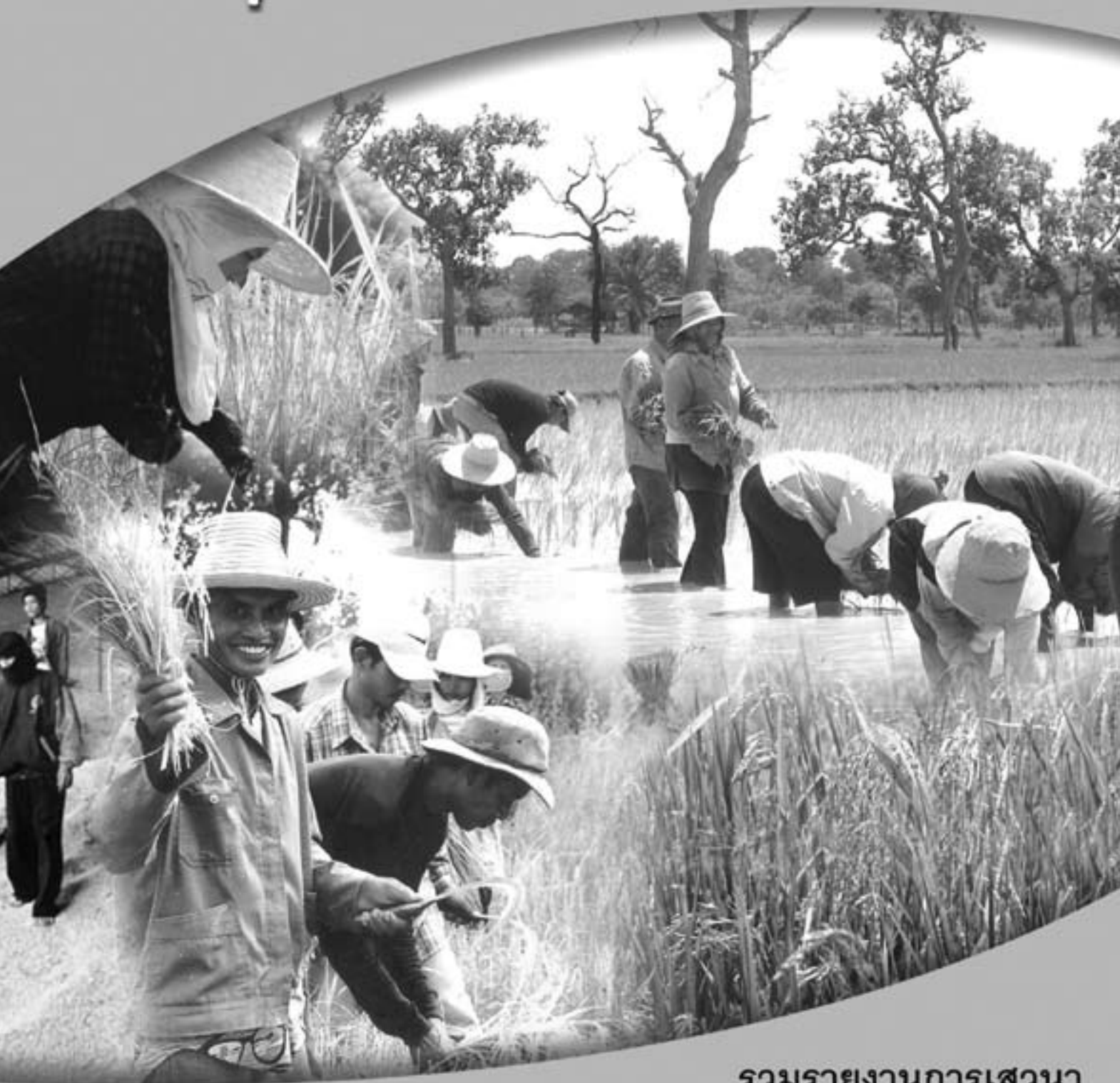

สถานการณ์ข้าว ปี 2551

วิกฤตหรือโอกาสของชาวนา

รวมรายงานการเสวนา
"ข้าวแพง วิกฤติหรือโอกาส ชาวนาไทย"

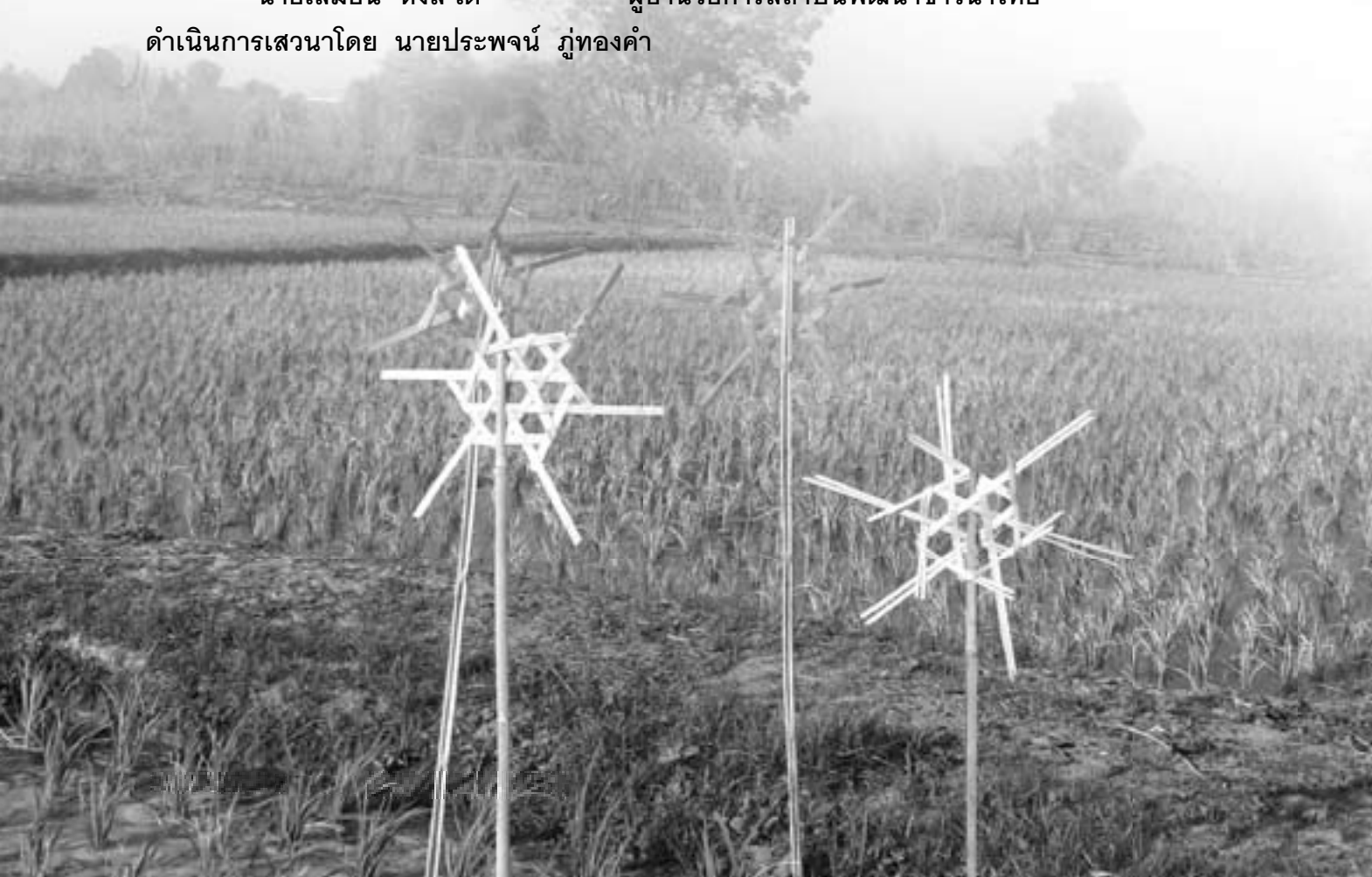
ณ ห้องประชุม ชั้น 1 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) บางกะปิ กรุงเทพฯ

องค์กรร่วมจัด

● มูลนิธิข้าวขวัญ ● สมาคมชาวนาไทย ● สถาบันพัฒนาชาวนาไทย ● สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(พอช.)

สารบัญ

บทนำ	3
สถานการณ์ชาวนาโลก และชาวนาไทย	6
ไทยส่งออกข้าวมากที่สุดในโลก	8
ชาวนาไทยปลูกข้าวเลี้ยงคน 184 ประเทศทั่วโลก	11
ตัวอย่างสถานการณ์ชาวนาไทย ปี 2551	13
ปาฐกถา “ข้าวแพง วิกฤติหรือโอกาสของชาวนาไทย” โดย ศ.ดร.อัมมาร์ สยามวาลา	19
รายงานการเสวนา “ข้าวแพง วิกฤติหรือโอกาสของชาวนา” วิทยากรร่วมเสวนา	23
- อาจารย์เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง	นักวิชาการ
- นายเดชา ศิริภัทร	ผู้อำนวยการมูลนิธิข้าวขวัญ
- นายประสิทธิ์ บุญเฉย	นายกสมาคมชาวนาไทย
- นายชาญชัย รักษณานนท์	อุปนายกสมาคมโรงสีข้าวไทย
- นายเสมียน หงส์ โต	ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาชาวนาไทย
ดำเนินการเสวนาโดย นายประพจน์ ภู่อทองคำ	

บทนำ

ประเทศไทยเป็นมหาอำนาจเรื่องข้าว

ชวนชาวนาสู่สภาองค์กรชุมชน

ประเทศเรามีความสำคัญในโลกเกี่ยวกับเรื่องข้าว “ข้าว” เป็นเรื่องพื้นฐานของสังคมไทย มาเนิ่นนาน ณ วันที่ข้าวแพง สังคมพูดถึงเรื่องเหล่านี้ตลอดเวลา อยากดึงเรื่องนี้ให้คน มาดูว่าผู้ผลิตคือชาวนาอยู่ในสถานการณ์อย่างไร

ชาวนาที่เป็นเจ้าของที่ดิน มีอยู่จำนวนหนึ่ง ที่ไม่ได้รับผลกระทบ ประเด็นใหญ่อยู่ที่ชาวนาที่มีที่ดินขนาดเล็กหรือเป็นผู้เช่า หรือทำแล้วขาดทุน กรณีที่เราไปศึกษามา 4-5 ครอบครัว พบว่าในการทำนาครั้งหนึ่งๆ ชาวนาต้องกู้เงินมาลงทุนซื้อปุ๋ย ซื้อสารเคมี แต่รายได้ที่รับจากการขายข้าวครั้งหนึ่งๆ หลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้ว จะเหลือประมาณเดือนละ 2,000 บาท ในโลกของความจริง ถ้าต้องเข้าโรงพยาบาล ส่งลูกมาเรียนหนังสือในเมืองหรือส่งลูกมากรุงเทพฯ ก็จะมีปัญหา ขณะที่ชาวนาเป็นผู้ผลิตและทำให้คนรวยมากมาย ตั้งแต่พ่อค้า โรงสี ผู้ค้าส่งออก รวมถึงรัฐบาลที่ได้ภาษี ชาวนาคนหนึ่งๆ ที่ปลูกข้าวอยู่ทำให้เศรษฐกิจสะพัด แต่พอมาดูวิถีของเขายังมีปัญหาอยู่มาก รวมถึงเรื่องหนี้สินด้วย โครงสร้างของการผลิตและโครงสร้างของชีวิตชาวนา 50-60% ยังมีปัญหาค่อนข้างมาก

ในสถานการณ์ที่ข้าวได้ราคาดีและมีแนวโน้มจะสูงขึ้นอีก ทำให้มีคนสนใจจะมาลงทุนขนาดใหญ่ ถึงแม้ชาวนามีทองอยู่ในมือก็คือข้าวหรือที่นา แต่ชาวนาไม่มีอำนาจในการต่อรอง ยังเป็นผู้ถูกกระทำ ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดเชิงระบบเลย จึงมีความเสี่ยงว่าเมื่อสินค้าที่ชาวนาผลิตมีค่ามากขึ้นก็จะมีคนอยากได้สินค้านี้ไป ที่ดินที่เช่าอยู่ก็อาจไม่ได้เช่า การผลิตจะไปอยู่ในมือคนรวยหรือคนมีอำนาจหลายอย่าง

จะเกิดขึ้นได้มากมายต่อจากนี้ไปจากที่เคยทำงานกับชุมชนมากเป็นห่วงเรื่องนี้ เพราะปัญหาใหญ่คือผู้ผลิตหรือชาวนาเราเป็นผู้รับผล ที่ไม่ได้มีส่วนกำหนด ไม่ได้มีส่วนร่วมในโครงสร้างแต่งตั้งทั้งหลายที่มากำหนดการผลิต และการจำหน่าย เรื่องนี้เป็นเรื่องน่ากลัวมาก ฉะนั้นข้าวที่มีราคาแพงขึ้น แปลว่าอันตรายจะเข้ามาสู่ชาวนามากขึ้น และเร็วขึ้น

ยุคนี้เป็นยุคของเทคโนโลยีมีความคิดที่ว่า ควรจะผลิตอะไรอย่างไร การแทรกแซงพันธุ์ข้าวที่ดีควรจะเป็นอย่างไ ที่ทำมานานแล้ว แต่ถ้าเรามองว่าจริง ๆ แล้ว ประเทศไทยเป็นประเทศมหาอำนาจเรื่องข้าว เรามีความรู้ซึ่งอยู่ที่ท้องถิ่น อยู่ที่ชาวนา พัฒนาการที่ค่อยเป็นค่อยไป หรือการผสมผสานความรู้กับความรู้ที่สังคมไทยมีอยู่ ซึ่งเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา แต่เราไม่เคยพบความรู้เหล่านี้ เราไปเคารพความรู้อื่น เอาความรู้กับวิธีคิดอื่นเข้ามาใส่ฐานความรู้เดิม เนื่องจากว่าเราไม่ได้เคารพนับถือความรู้เดิมที่พัฒนากันมา ตรงนี้เป็นเรื่องที่น่าอันตรายมาก

ภาพที่เรามองชาวนาว่าไม่ใช่กลุ่มคนที่มีศักดิ์ศรีและมีเกียรติเท่ากับคนทั่วไป นายกสมาคมชาวนาเล่าว่า มีอยู่วันหนึ่งที่เขาแต่งตัวใส่สูท คนมองเขาด้วยสายตาที่แปลก ๆ ว่ามันไม่ใช่สถานะเขา การที่มองว่าชาวนาเป็นคนระดับล่าง ตรงนี้เป็นปัญหาพื้นฐานของสังคมไทย ทำให้เราไม่ได้มองไปที่องค์ความรู้ทั้งหลายที่ชาวนามีว่าเป็นองค์ความรู้ที่ยิ่งใหญ่ บทบาทของชาวนา เป็นบทบาทที่ยิ่งใหญ่ เป็นเจ้าของความรู้ เป็นผู้รับผิดชอบต่อความรู้และการผลิตอันยิ่งใหญ่ แทนที่เราจะมองพวกเขาด้วยสายตาที่เป็นผู้มีบุญคุณ เป็นผู้มีศักดิ์ศรี ผู้มีเกียรติที่จะต้องมีส่วนภาพในการที่จะร่วมจัดการ ร่วมคิด สังคมไม่ได้คิดอย่างนั้น คิดแค่ว่าเขาเป็นผู้ผลิต เป็นผู้ถูกระงับ เป็นผู้ที่ต้องมีเงินน้อย มีหนี้สิน การที่ชาวนาเป็นหนี้ เป็นเรื่องที่สังคมมองว่าเป็นเรื่องปกติ ชาวนาส่วนใหญ่เอาที่ดินไปจำนองกับ ธกส. ยิ่งที่ดินก็หลุดจำนอง เพราะมันไม่สัมพันธ์กับรายได้-รายจ่ายกับวิถีชีวิตของชาวนาที่เปลี่ยนไป

การจัดงานเสวนา “ข้าวแพง วิถีชีวิตหรือโอกาสชาวนาไทย” เราอยากจะเชื่อมโยงมาสู่จุดเหล่านี้ เพื่อมองไปข้างหน้า ว่า จุดที่ผู้ผลิตมีความสำคัญ มีส่วนร่วมในการกำหนด รู้ความเป็นไปในส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องชลประทาน เรื่องการพัฒนาดิน พัฒนาน้ำ พัฒนาการผลิต ที่ผ่านมามีอยู่เหมือนกันแต่อาจจะไม่เพียงพอ เราจะสนับสนุนให้ชาวนาเป็นชาวนาที่เข้มแข็ง เป็นชาวนาที่มีการเชื่อมโยงกันมากขึ้น ชาวนาที่น่าจะมีบทบาท หรือมีส่วนในการร่วมกำหนดหรือร่วมเสนอสิ่งที่เกี่ยวกับการผลิตหรือความรู้ รวมไปถึงชีวิตของเขากับสังคมอื่น ๆ หากจะแก้ปัญหาทั้งหมด โดยรัฐบาลฝ่ายเดียวไม่ค่อยแน่ใจว่าจะทำได้ ในทางกลับกัน เราควรให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาที่เปิดพื้นที่ให้ชาวนา ได้มีส่วนร่วมในการเสนอทางออก คือขบวนการของเกษตรกรหรือชาวนาจะต้องเชื่อมโยงกันให้มากขึ้น และเข้าไปมีบทบาทในการกำหนด การจัดการเรื่องต่างๆ ในกระบวนการผลิตที่เขาได้รับผลกระทบ มีอำนาจในการกำหนดเรื่องปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ เวลานี้ชาวนาเป็นเพียงผู้รับ ถูกกำหนดจากคนอื่นทุกเรื่อง ชาวนาจะขยับจากการที่ถูกคนอื่นกำหนดมาเป็นผู้ที่มี

ส่วนในการกำหนดในการเสนอ โจทย์สำคัญอยู่ที่ชาวนาจะยับยั้งจากการถูกคนอื่นกำหนด มากำหนดตัวเอง หากเราเริ่มจัดตั้งนี้ได้ให้สามารถเชื่อมโยงกับขบวนชุมชนอื่นๆ และเป็นขบวนของชุมชนระดับฐานรากที่เข้ามามีส่วนร่วม มีส่วนเสนอการจัดการที่เกี่ยวข้องทุกเรื่องให้มากขึ้น สมการของการจัดอำนาจการจัดการจะสมดุลขึ้น

ชาวนาส่วนใหญ่ทำการผลิตเป็นปัจเจก พอเป็นปัจเจกพลังที่จะมาร่วมกันผลักดันจะมีน้อยเกินไป ถ้าไม่เกิดการรวมพลังการพูดหรือเสนออะไรจะไม่มีน้ำหนัก เหมือนกับขบวนพัฒนาอื่นๆ บทบาทที่พอช. เกี่ยวข้อง คือ การเชื่อมโยงเรื่องที่สังคมมีความสนใจ แต่ก่อนหน้านี้อาจจะดูนิ่งๆ เงียบๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นก็เกิดเฉพาะกลุ่ม เฉพาะเรื่อง แต่ประเด็นข้าวแพงเป็นประเด็นที่เป็นความสนใจร่วมของสังคม เปิดพื้นที่แล้วชวนผู้คนที่เกี่ยวข้องมามองภาพชาวนา ทำให้ชาวนามีโอกาสมาเชื่อมโยงกัน และสร้างขบวนและกลไกของเขาเองในการนำเสนอ ให้กลไกอื่นๆ เข้ามาฟังความเป็นไป และให้ความสนใจกับความเข้มแข็งที่จะเกิดขึ้นกับวิถีชาวนา

ฉะนั้นในบทบาทของ พอช. เราสนใจกลุ่มคนเหล่านี้ โดยจะรับเรื่องเหล่านี้มาหารือกับชาวบ้านที่เป็นชาวนาว่า เราจะจัดการเรื่องเหล่านี้ร่วมกันอย่างไร ซึ่งเราทำงานกับคนจนทั้งในเมืองและชนบท ควรจะส่งเสริมให้ผู้ผลิตข้าวในชนบทและคนจนในเมือง ผู้บริโภคได้มาเชื่อมโยงกันโดยตรงกัน และได้ลองถามชาวนาว่า ถ้าขายให้กับกลุ่มเป้าหมายตรงในเมือง เขาสามารถขายได้ราคาดีกว่าที่เขาขายให้พ่อค้า เพราะส่วนต่างที่จะถูกกลุ่มคนกลางเอาไปนั้นมาแบ่งเฉลี่ยกัน คือ ให้ชาวนาส่วนหนึ่ง และคนในเมืองส่วนหนึ่ง คนในเมืองก็ซื้อข้าวได้ถูกลง ชาวนาก็ขายข้าวได้แพงขึ้นโดยทั้งสองกลุ่มไม่ได้เสียหายอะไรเลย เพียงแค่มีการเชื่อมตรงกันเกิดขึ้นระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค อันนี้น่าจะสามารถจัดการได้

เรื่องของการเชื่อมโยงและเปิดพื้นที่ให้ชาวนา นับจากนี้จะมีเวทีของชาวนาในพื้นที่ต่างๆ ตั้งแต่ตำบล จังหวัด ในตำบลเวลานี้มีขบวนการของสภาองค์กรชุมชน การสร้างความเข้มแข็งให้กับชาวนาไทย น่าจะเป็นบริบทหนึ่งของสภาองค์กรชุมชน เพราะแต่ละตำบลในชนบทจะมีเกษตรกรที่ยังผลิตข้าวในหลายพื้นที่ ชาวนาเหล่านี้น่าจะเชื่อมโยงเป็นเวทีเล็กๆ ในตำบลนั้น และเชื่อมโยงกันถึงเวทีระดับจังหวัด หากสภาองค์กรชุมชนทำเรื่องนี้พื้นที่ของชาวนามีทางที่จะสร้างได้ พอมีเวทีก็จะมีเสียงร่วม พอมีเสียงร่วมมันก็คุยกับวงอื่นๆ ได้ดีขึ้นแล้วมันก็มีการเชื่อมโยงระหว่างตำบลต่อตำบล ขยายเป็นอำเภอ เป็นจังหวัด เริ่มเกิดน้ำหนักของขบวนชาวนาเหล่านี้มากขึ้น คิดว่าน่าจะสัมพันธ์กับเรื่องที่ พอช. เข้าไปสนับสนุน อยู่ทั้งเรื่องของแผนชุมชน สภาองค์กรชุมชน แผนจังหวัด การเชื่อมโยงแผนงานขบวนชุมชนในระดับจังหวัดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องน่าจะมีเรื่องข้าวด้วย ซึ่งจะต้องมีความพยายามในการจัดการเรื่องนี้ต่อไป เราใช้เรื่องข้าวเป็นประเด็นที่จะโยงระบบจากล่างสุดถึงบนสุด มันก็ทำให้เห็นความสัมพันธ์ของเรื่องนี้ที่ชัด ที่ใช้เรื่องๆ เดียว เป็นตัวโยงผู้คนที่เกี่ยวข้องทั้งระบบแล้วไปเห็นฐานขนาดใหญ่ของชุมชน และใช้พลังร่วมที่มีอยู่แล้วส่งน้ำหนักช่วยสร้างขบวนชาวนาที่เป็นผู้ผลิตข้าวเลี้ยงคนทั้งประเทศ

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา

ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

13 มิถุนายน 2551

สถานการณ์ชาวนาโลกและชาวนาไทย

มนุษย์กินข้าวมากกว่า 16,000 ปี

มีข้าวมากกว่า 120,000 สายพันธุ์

ข้าวเป็นพืชตระกูลหญ้าและเป็นธัญญาหารหลักของโลก เอกสารของกรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ระบุว่า นักโบราณคดีมีหลักฐานยืนยันว่า ประเทศจีน คือ แหล่งกำเนิดของการปลูกข้าวปามากกว่า 16,000 ล้านปี สำหรับประเทศไทย หลักฐานโบราณคดี ระบุว่า คนที่ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ปลูกข้าวมากกว่า 5,500 ปี ในโลกนี้มีพันธุ์ข้าวประเภทต่างๆ ประมาณ 120,000 สายพันธุ์

นายนิพนธ์ วงศ์ตระหง่าน นายกกิตติมศักดิ์สมาคมโรงสีข้าวไทย ระบุว่า ปัจจุบันประชากรโลกบริโภคข้าววันละประมาณ 1 ล้านตัน จะต้องมีข้าวในสต็อกอย่างน้อย 100 ล้านตัน แต่ปัจจุบันมีข้าวในสต็อกประมาณ 70 ล้านตันเท่านั้น

ชาวนาโลกผลิตข้าวปีละกว่า 627 ล้านตัน ในพื้นที่ 960 ล้านไร่

กระทรวงการเกษตรของสหรัฐฯ (USDA) ประมาณการว่า ในปีการผลิต 2550-2551 ชาวนาทั่วโลกผลิตข้าวได้ประมาณ 627 ล้านตัน (ข้าวเปลือก) บริโภคภายในประเทศผู้ผลิตประมาณ 424 ล้านตัน (ร้อยละ 67) ที่เหลือประมาณ 29 ล้านตัน เป็นข้าวที่มีการส่งออกหรือนำเข้าของประเทศต่างๆ มีพื้นที่ปลูกข้าวทั่วโลก 960 ล้านไร่ (153.74 ล้านเฮกตาร์ ร้อยละ 87 เป็นพื้นที่ปลูกข้าวในเอเชีย)

ปริมาณข้าวที่ผลิตดังกล่าว เมื่อสีเป็นข้าวสารจะได้ข้าวสาร 421 ล้านตัน ประเทศที่ผลิตข้าวรายใหญ่ของโลก คือจีน 129 ล้านตัน (ร้อยละ 30) อินเดีย 92 ล้านตัน (ร้อยละ 21) อินโดนีเซีย 34 ล้านตัน (ร้อยละ 8) บังกลาเทศ 29 ล้านตัน (ร้อยละ 7) สำหรับประเทศไทยผลิตข้าวได้ 18 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 1.8 ของผลผลิตทั้งโลกเท่านั้น

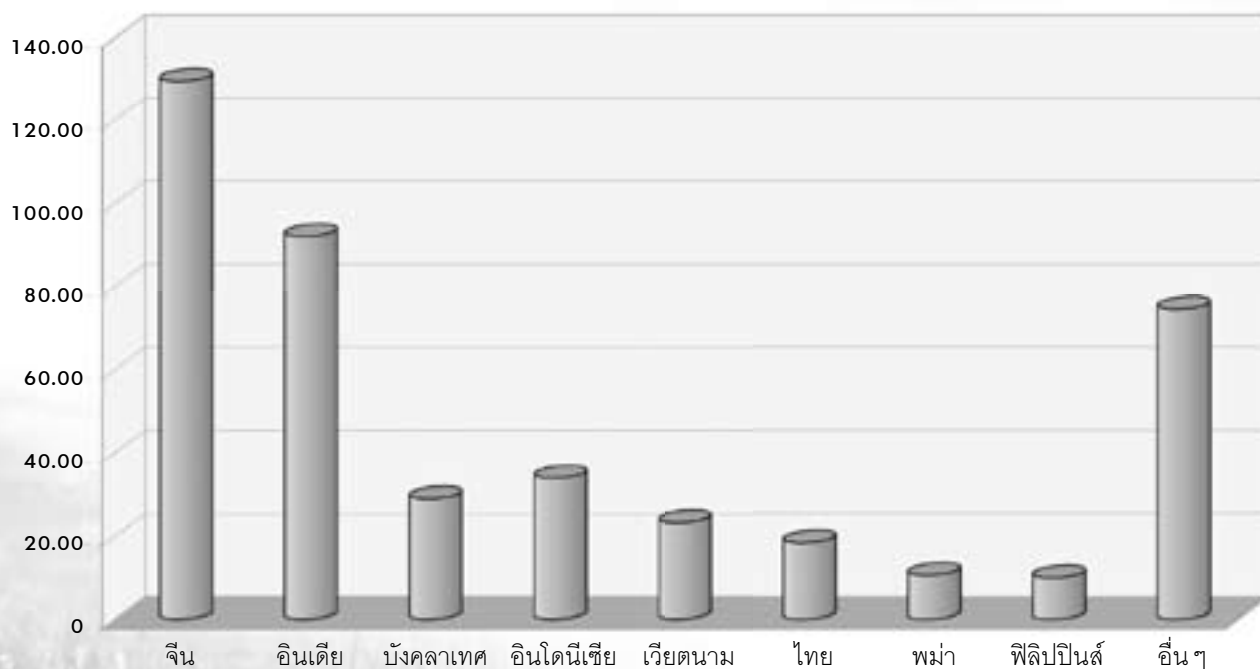
สถาบันวิจัยข้าวนานาชาติ (IRRI) ระบุว่า ปัจจุบันมีประเทศที่ผลิตข้าวทั่วโลก 114 ประเทศ

สำหรับผลผลิตข้าวต่อพื้นที่ ประเทศที่ปลูกข้าวได้ผลผลิตสูงสุด คือ อียิปต์ ซึ่งผลิตข้าวได้ 10 ตัน/เฮกตาร์ (ประมาณร้อยละ 1.6 ตัน) รองลงไป คือ สหรัฐอเมริกา (8.12 ตัน/เฮกตาร์) เปรู (7.04 ตัน/เฮกตาร์) สำหรับประเทศไทยผลิตได้แค่ 2.69 ตัน/เฮกตาร์ เท่านั้น

ผลผลิตข้าวของผู้ผลิตรายใหญ่ในปี 2550-2551 เป็นดังนี้

ประเทศ	ผลผลิตข้าว (ล้านเมตริกตัน-ข้าวสาร)	ร้อยละ
จีน	129.50	45.6
อินเดีย	92.00	21.8
บังคลาเทศ	29.00	6.8
อินโดนีเซีย	34.00	8.0
เวียดนาม	23.26	5.5
ไทย	18.40	4.4
พม่า	10.66	2.5
ฟิลิปปินส์	10.01	2.3
อื่นๆ	74.43	17.6
รวม	421.26	100

ผลผลิตข้าวของผู้ผลิตรายใหญ่ในปี 2550/2551

ที่มา/กระทรวงการเกษตรสหรัฐอเมริกา (USDA)

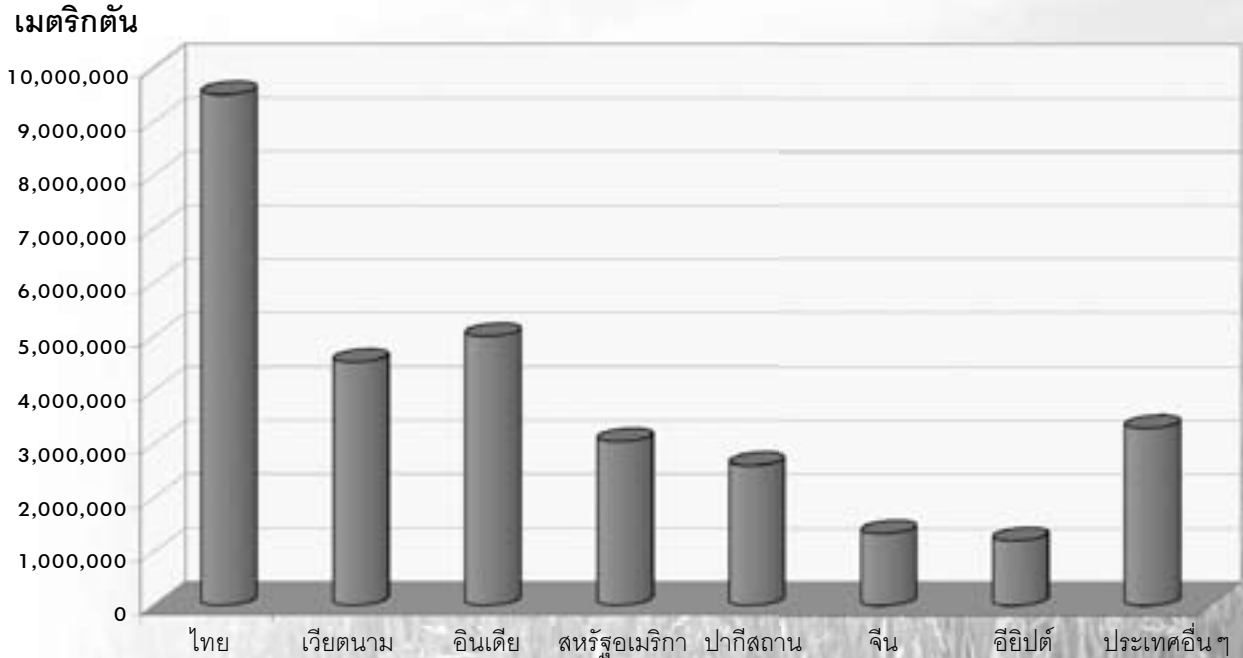
ไทยส่งออกข้าวมากที่สุดในโลก ฟิลิปปินส์นำเข้ามากที่สุดในโลก

แม้ว่าจีนและอินเดียจะเป็นผู้ผลิตข้าวรายใหญ่ของโลก แต่สองประเทศนี้มีประชากรจำนวนมาก ข้าวที่ผลิตได้ส่วนใหญ่จึงเป็นการบริโภคภายในประเทศ ประเทศที่ส่งออกข้าวมากที่สุดในโลกจึงเป็นประเทศไทย

ประเทศผู้ส่งออกข้าวสำคัญปี 2549-2550 (ปริมาณเมตริกตัน-ข้าวสาร)

ประเทศ	ปริมาณ	ร้อยละ
ไทย	9,500,000	31.1
เวียดนาม	4,522,000	14.8
อินเดีย	5,000,000	16.3
สหรัฐอเมริกา	3,044,000	9.9
ปากีสถาน	2,600,000	8.2
จีน	1,340,000	4.4
อียิปต์	1,209,000	4.0
ประเทศอื่นๆ	3,298,000	10.8
รวม	30,513,000	100

ประเทศผู้ส่งออกข้าวสำคัญปี 2549/2550

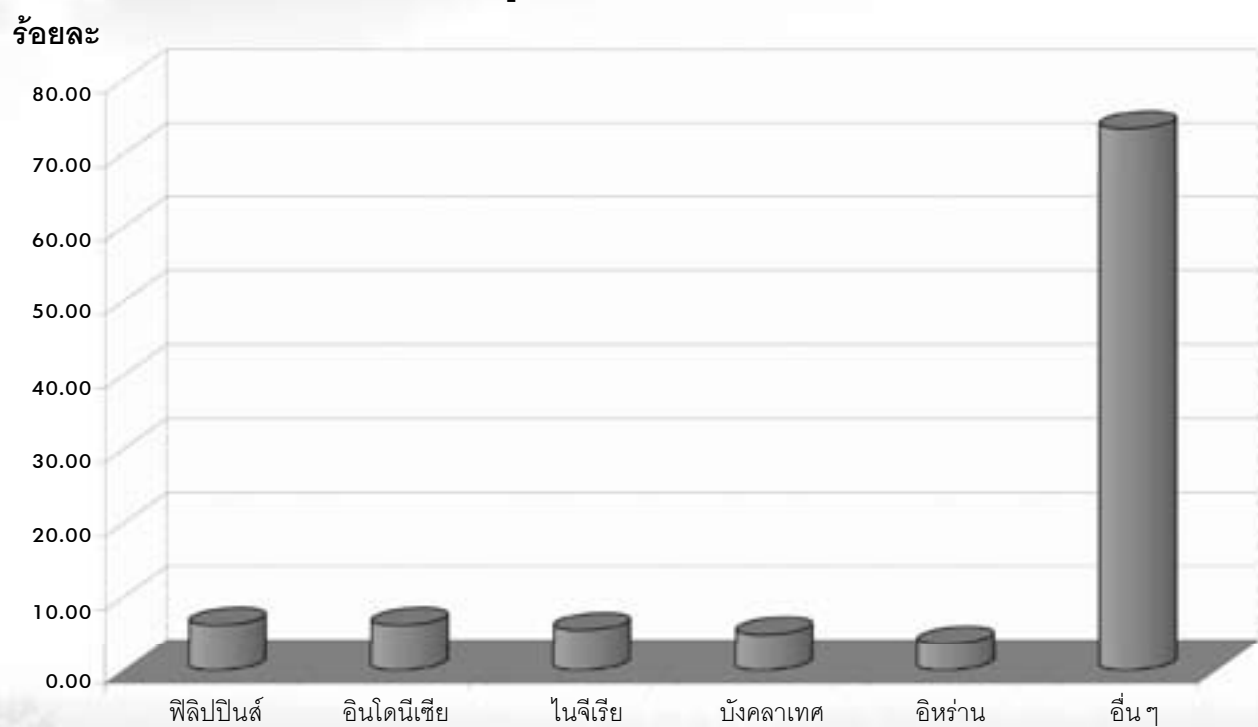

ประเทศผู้นำเข้าข้าวสำคัญปี 2549/2550

ประเทศ	ปริมาณ (ตัน)	ร้อยละ
ฟิลิปปินส์	1,900,000	6.2
อินโดนีเซีย	1,900,000	6.2
ไนจีเรีย	1,700,000	5.5
บังคลาเทศ	1,500,000	4.9
อิหร่าน	1,100,000	3.6
อื่นๆ	22,413,000	73.4
รวม	30,513,000	100

ที่มา / กระทรวงการเกษตรสหรัฐอเมริกา (USDA)

ประเทศผู้นำเข้าข้าวสำคัญปี 2549/2550

ไทยผลิตข้าวปีละ 30 ล้านตัน

อีสานผลิตข้าวร้อยละ 44 ของประเทศ จังหวัดสุรินทร์ผลิตข้าวมากที่สุด

แต่ละปีประเทศไทยจะผลิตข้าวออกมาประมาณปีละ 29-30 ล้านตัน ปี 2550-2551 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรประมาณการว่า มีการผลิตข้าวนาปีประมาณ 23 ล้านตัน ข้าวนาปรัง 7.7 ล้านตัน ข้าวนาปีแยกเป็นข้าวเจ้าประมาณ 17 ล้านตัน (ร้อยละ 74) อีกประมาณ 6 ล้านตัน เป็นข้าวเหนียว

จังหวัดที่มีผลผลิตข้าวนาปีข้าวเจ้าสูงสุด คือ สุรินทร์ (2,550,250 ตันในปี 2550) รองลงไป คือ บุรีรัมย์ (2,400,683 ตัน) นครราชสีมา (2,398,715 ตัน) นครสวรรค์ (2,212,283 ตัน) และอุบลราชธานี (1,605,339 ตัน)

จังหวัดที่ผลิตข้าวเหนียวมากที่สุด คือ ขอนแก่น (1,529,026 ตัน ในปี 2550) รองลงไป คือ อุตรดิตถ์ (1,456,232 ตัน) และอุบลราชธานี (1,420,803 ตัน) ผลผลิตข้าวนาปีในปี 2550 เมื่อแยกตามรายภาค พบว่า ภาคอีสานผลิตข้าว ร้อยละ 44 ของข้าวทั้งประเทศ (รวมข้าวเจ้าและข้าวเหนียว ประมาณ 10.3 ล้านตัน) ภาคเหนือผลิตข้าว ร้อยละ 28 (ประมาณ 6.6 ล้านตัน) ภาคกลางผลิตข้าว ร้อยละ 23 ของปริมาณการผลิตทั้งประเทศ (ประมาณ 5.5 ล้านตัน) สำหรับภาคใต้ผลิตข้าวนาปีได้เพียง ร้อยละ 3 ของปริมาณการผลิตข้าวทั้งประเทศเท่านั้น (ประมาณปีละ 800,000 ตัน)

ในพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมดนั้น ข้าวที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นข้าวพันธุ์ผสม ชาวนาปลูกข้าวนาปีที่ปลูกเป็นข้าวพื้นเมืองเพียงร้อยละ 12 เท่านั้น (ประมาณ 7.1 ล้านไร่จากทั้งหมด 57.7 ล้านไร่)

รายการ	ข้าวนาปี	ข้าวนาปรัง
1. พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	53,892,143	11,513,721
2. ผลผลิต (กก/ไร่)	463	676
3. ผลผลิตรวม(ตัน)	23,308,385	7,786,500
3.1 เหนือ	6,610,217	2,925,046
3.2 อีสาน	10,377,733	537,954
3.3 กลาง	5,515,207	4,207,812
3.4 ใต้	805,288	115,688

ที่มา/สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ชาวนาไทย ปลูกข้าวเลี้ยงคน 184 ประเทศทั่วโลก ส่งออกไปแอฟริกามากที่สุด

สภาหอการค้าแห่งประเทศไทยรายงานว่า ในปี 2550 ประเทศไทยส่งออกข้าวรวม 9,557 ล้านตัน มูลค่า 123,700 ล้านบาท โดยส่งออกไปประเทศต่างๆ ทั่วโลกถึง 184 ประเทศ เป็นประเทศในเอเชีย 26 ประเทศ (ร้อยละ 30 ของปริมาณส่งออกทั้งหมด) ตะวันออกกลาง 16 ประเทศ (ร้อยละ 15) ยุโรป 42 ประเทศ (ร้อยละ 6) และแอฟริกา 53 ประเทศ (ร้อยละ 41) ทวีปอเมริกา 28 ประเทศ (ร้อยละ 5) และส่งออกไปยังประเทศแถบโอเชียเนีย 19 ประเทศ (ร้อยละ 1) ตลาดข้าวส่งออกใหญ่ที่สุดของประเทศไทยจึงเป็นประเทศแถบแอฟริกา

ประเทศสำคัญที่นำเข้าข้าวไทยเป็นปริมาณมากกว่า 400,000 ตัน/ปี มี 12 ประเทศ คือ จีน ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย อิรัก อิหร่าน เซเนกัล เบนิน ไบโอรีโคสต์ แอฟริกาใต้ และสหรัฐอเมริกา ประเทศที่นำเข้าข้าวจากไทยมากที่สุดในปี 2550 คือ ประเทศเบนินในแอฟริกาจำนวน 801,498 ตัน (ร้อยละ 8 ของปริมาณส่งออกทั้งหมด) รองลงไปคือเซเนกัล 680,155 ตัน (ร้อยละ 7) อิหร่าน 615,904 ตัน (ร้อยละ 6)

พื้นที่ร้อยละ 21 ประเทศไทยและร้อยละ 60 ของพื้นที่การเกษตรคือนาข้าว แต่พื้นที่ปลูกข้าวในปี ลดลงปีละกว่า 600,000 ไร่

ประเทศไทยมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 320.7 ล้านไร่ สำนะในการเกษตรล่าสุดปี 2546 ระบุว่า ในปีนั้นมีพื้นที่ทำการเกษตรทั่วประเทศ 112.7 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 35 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ ในพื้นที่ทำการเกษตรนั้นเป็นพื้นที่ปลูกข้าวรวม 68.3 ล้านไร่ เป็นข้าวนาปี 57.4 ล้านไร่ ข้าวนาปรัง 10.9 ล้านไร่ พื้นที่ทำนาปีคิดเป็นร้อยละ 60 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด

ตัวเลขจากสำมะโนการเกษตร (สำรวจทุก 10 ปี) ก็พบแนวโน้มที่น่าสนใจคือในปี 2536 รายงานว่ามีพื้นที่ปลูกข้าวนาปีทั่วประเทศประมาณ 63.6 ล้านไร่ แต่ในปี 2546 พบว่า พื้นที่ปลูกข้าวนาปีคงเหลือเพียง 57.4 ล้านไร่ ลดลงถึง 6.1 ล้านไร่ในช่วง 10 ปี หรือประมาณปีละ 1% (ลดลงประมาณปีละ 614,182 ไร่)

สำมะโนการเกษตรปี 2546 รายงานว่ามีชาวนา (ผู้ถือครองที่ปลูกข้าว) ในประเทศไทย 3,954,558 คน สำนะในการเกษตรปี 2536 ระบุว่า มีชาวนาทั่วประเทศ 4,156,106 คน ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา จำนวนชาวนาลดลง 201,548 คน (ลดลงร้อยละ 4.8 หรือ ประมาณร้อยละ 0.5 ต่อปี)

ราคาข้าวเพิ่มขึ้น 100%

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาราคาข้าวอยู่ในอัตราที่ต่ำมาตลอด เดือนตุลาคม 2548 ข้าวนาปรังความชื้นไม่เกิน 15% ราคาตันละ 7,000 บาท (กิโลกรัมละ 7 บาท) ถึงเดือนเมษายน 2551 ที่ผ่านมา ข้าวชนิดเดียวกันราคาเพิ่มขึ้นเป็นตันละ 14,000 บาท เท่ากับราคาเพิ่มขึ้น 100% ในช่วง 2 ปี

เมื่อเดือนมีนาคม 2550 ราคาข้าวหอมมะลิเฉลี่ยทั่วประเทศอยู่ที่เกวียนละ 8,388 บาท แต่ในเดือนมีนาคม 2551 ราคาพุ่งขึ้นไปอยู่ที่เกวียนละ 12,995 บาท หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 64 ในช่วงเวลาเพียงปีเดียว

ราคาข้าวเปลือกนาปี 5% เดือนมีนาคม 2550 ราคาเกวียนละ 6,619 บาท ปีถัดมาเดือนมีนาคม 2551 ราคาเพิ่มขึ้นเป็นเกวียนละ 9,453 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 42

เป็นที่คาดการณ์กันว่าราคาข้าวจะสูงขึ้นไปอีกเรื่อย ๆ และคงไม่ตกลงในช่วง 2-3 ปีนี้แน่นอน เหตุและผลของข้าวราคาแพงอาจวิเคราะห์ได้ตามแผนภาพข้างล่างนี้

ตัวอย่างสถานการณ์

ชาวนาไทย ต้นปี 2551 โคนสวนผลไม้ทำนา ราคาที่ดินเพิ่มขึ้น 4 เท่าตัว

รายการ	สุพรรณบุรี	นครราชสีมา (1)	นครราชสีมา (2)	พิษณุโลก	กำแพงเพชร
1.พื้นที่ทำนา (ไร่)	36	7	12	15	20
2.พันธุ์ข้าว	เบอร์107	หอมมะลิ105	หอมมะลิ105	ขาวอากาศ/ หอมสุรินทร์	หอมปทุม
3.ต้นทุนการผลิตทั้งหมด (บาท)	75,550	18,730	32,240	17,300	76,200
4.ต้นทุนการผลิตต่อไร่ (บาท)	2,098	2,675	2,686	1,153	3,810
5.รายรับจากการขายข้าว (บาท)	350,000	30,780	56,700	60,480	192,000
6.กำไร (รายได้-ต้นทุน)	274,450	12,050	24,460	43,180	115,800
7.กำไร/ไร่ (บาท)	7,623	1,721	2,038	2,878	5,790
8.การถือครองที่ดิน	เช่า	เช่า	นาตนเอง	นาตนเอง	นาตนเอง
9.การใช้สารเคมี	ใช้สารเคมี	ใช้ปุ๋ยเคมี	ใช้ปุ๋ยเคมี	เกษตรอินทรีย์	ใช้สารเคมี
10.ลักษณะการทำนา/ที่นา	นาปรัง	นาดอน (ดำ)	นาดอน (ดำ/หว่าน)	นาดอน (ดำ/หว่าน)	นาลุ่ม (ดำ)

ที่มา : การศึกษาของ **สวนประสาธัมพันธ์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน** พื้นที่ละ 1 รายที่บ้านหนองหมี่ ต.บางใหญ่ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี,บ้านโนนสำราญ ต.หนองพวง อ.ประทาย จ.นครราชสีมา, บ้านทรายงาม ต.ทับยายเชียง อ.พรมพิราม จ.พิษณุโลก และบ้านวังทองกลาง ต.เทพนคร อ.เมือง จ.กำแพงเพชร ระหว่างเดือนมกราคม-เมษายน 2551

หลังจากที่ราคาข้าวพุ่งสูงขึ้นเป็นประวัติการณ์ มีเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวในแวดวงข้าวและชาวนาที่น่าสนใจมากมายหลายประการ เช่น

- ราคาซื้อขายที่นาใน จ.พัทลุง แหล่งปลูกข้าวใหญ่ของภาคใต้เพิ่มจากไร่ละ 25,000 บาท เป็นไร่ละ 100,000 บาท (ประชาชาติธุรกิจ 5-7 พ.ค. 51)
- เลขาธิการสำนักงานสำนักเศรษฐกิจการเกษตร นายอภิชาติ จงสกุล ประมาณการว่า พื้นที่ปลูกข้าวทั่วประเทศจะเพิ่มจากประมาณ 57 ล้านไร่ ในปี 2550 เป็นประมาณ 60 ล้านไร่ ในปี 2551 ปัจจุบันชาวนาปลูกข้าวเพิ่มขึ้นมากกว่า 500,000 ไร่แล้ว(สมิหลาไหม้ 3-9 พ.ค. 51)
- ชาวนสวนที่ อ.องครักษ์ จ.นครนายกโค่นสวนผลไม้ทิ้งเพื่อเปลี่ยนพื้นที่มาทำนาข้าว (ฐานเศรษฐกิจ 4-7 พ.ค. 51)
- ชาวนาในหลายพื้นที่ถูกเรียกค่าเช่านาเพิ่มหรือถูกเรียกนาคืนจากเจ้าของที่นา

สถานการณ์ชาวนา 1

ชื่อ /นามสกุล : ผู้ใหญ่ทองน้อย มาตรฐาน
ที่อยู่ : บ้านโนนสำราญ หมู่ 9 ต.หนองพวง
อ.ประทาย จ.นครราชสีมา
ที่นา : 12 ไร่ (ของตนเอง)
- นาหว่าน
- นาดำ (นาปี มิ.ย. - ก.ย., ต.ค. - ม.ค.)
พันธุ์ข้าว : ข้าวหอมมะลิ 105

ต้นทุนการผลิต : 12 ไร่/รอบ(6 เดือน)

- ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว (25.-x100 ก.ก.)	= 2,500 บาท
- ไถแปร	= 2,400 บาท
- หว่านกล้า	= 1,200 บาท
- สูบน้ำเข้านา	= 4,320 บาท
- ถอนกล้า	= 2,400 บาท
- ไถดะ+ไถคราด	= 1,500 บาท
- ปักดำ	= 3,200 บาท
- ปุ๋ยเคมี 7 ถัง	= 5,600 บาท
- ปุ๋ยชีวภาพ 12 ถัง	= 3,600 บาท
- เกี่ยข้าว	= 4,500 บาท
- ค่าขนข้าวเพื่อสี	= 1,200 บาท
- ค่ารถสีข้าวเปลือก (70 กระสอบ)	= 1,820 บาท
รวม	= 34,240 บาท

รายได้ : จากการขายข้าวเปลือก (70 กระสอบ) = 56,700 บาท

กำไรจากการทำนา : 22,460 บาท (สองหมื่นสองพันสี่ร้อยหกสิบบาทถ้วน/12 ไร่)

หมายเหตุ : - ณ เดือน ม.ค. 2551 ราคาข้าวเปลือก 9 บาท/ก.ก.
- ในเดือน มิ.ย. 2551 เมล็ดพันธุ์ที่จะใช้ในการทำนารอบต่อไปยังหาซื้อไม่ได้

สถานการณ์ชาวนา 2

ชื่อ /นามสกุล : นายเอกพจน์ แสนลือชา
ที่อยู่ : บ้านโนนสำราญ หมู่ 9 ต.หนองพวง
อ.ประทาย จ.นครราชสีมา
ที่นา : 8 ไร่ (เช่าที่นา)
พันธุ์ข้าว : ข้าวหอมมะลิ 105
พื้นที่นาดอน : ทำนาค่ำ (นาปี : มิ.ย. – ก.ย., ต.ค. – ม.ค.)

ต้นทุนการผลิต :	7 ไร่/รอบ(6 เดือน)	
- ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว (25.-x60 ก.ก.)	=	1,500 บาท
- ไถแปร	=	1,400 บาท
- ไถดะ+ไถคราด	=	910 บาท
- ปุ๋ยเคมี 12 ถู	=	1,600 บาท
- จ้างรถข้าว	=	1,400 บาท
- ค่าขนข้าวเพื่อสี	=	600 บาท
- ค่ารถสีข้าวเปลือก (38 กระสอบx35บ.)	=	1,330 บาท
- ค่าเช่านา 1 ใน 3 ของข้าวเปลือกที่ได้	=	9,990 บาท
	(12 กระสอบ 30 ก.ก.)	
รวม		= 18,730 บาท

รายได้ : จากการขายข้าวเปลือก (38 กระสอบ) = 30,780 บาท

กำไรจากการทำนา : 12,050 บาท (หนึ่งหมื่นสองพันห้าสิบบาทถ้วน/7ไร่)

- หมายเหตุ :
- เช่านา 8 ไร่ แบ่งเป็น
 - * 7 ไร่ = ขาย + ค่าเช่า
 - * 1 ไร่ = เก็บไว้กินเอง
 - ณ เดือน ม.ค. 2551 ราคาข้าวเปลือก 9 บาท/ก.ก.
 - ในเดือน มิ.ย. 2551 เมล็ดพันธุ์ที่จะใช้ในการทำนารอบต่อไปยังหาซื้อไม่ได้

สถานการณ์ชาวนา 3

ชื่อ /นามสกุล : น.ส.วาสนา วาริรัตน์
ที่อยู่ : บ้านหนองหมู่ยี่ ต.บางใหญ่
อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี
เบอร์โทรศัพท์ : 08-6796-3924
ที่นา : 36 ไร่ (เช่าที่นา)
พันธุ์ข้าว : รอบที่ 1 ข้าวพันธุ์ขาวปทุม
รอบที่ 2 ข้าวเบอร์ 107

ต้นทุนการผลิต :

รอบที่ 1 ข้าวพันธุ์ขาวปทุม (36 ไร่)

- ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว	=	0 บาท
- ค่ายาคุมหญ้า 8 ขวด	=	2,400 บาท
- ค่าน้ำมันในการเตรียมที่นา	=	3,500 บาท
- ปุ๋ยชีวภาพ 1,500 ก.ก. (ตันละ 5,000บ.)	=	7,500 บาท
- ค่ารถเกี่ยวและสีข้าว (380บาท x 36ไร่)	=	13,680 บาท
- ค่าขนข้าวเปลือก (29 เกวียนx130บ.)	=	3,770 บาท
รวม	=	30,850 บาท

รอบที่ 2 ข้าวเบอร์ 107 (36 ไร่)

- ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว	=	10,400 บาท
- ค่ายาคุมหญ้า 8 ขวด	=	2,400 บาท
- ค่าน้ำมันในการเตรียมที่นา	=	3,500 บาท
- ค่าปุ๋ยเคมี 1,300 ก.ก. (50ก.ก./800บ.)	=	20,800 บาท
- ปุ๋ยชีวภาพ 200 ก.ก. (ตันละ5,000บ.)	=	1,000 บาท
- ค่ารถเกี่ยวและสีข้าว (380บาทx36ไร่)	=	13,680 บาท
- ค่าขนข้าวเปลือก (29 เกวียนx130บ.)	=	3,770 บาท
- ค่าเช่านา / ปี	=	40,000 บาท
รวม	=	95,550 บาท
รวมต้นทุนทั้งสิ้น	=	126,400 บาท

รายได้ : จากการขายข้าวเปลือก(29 เกวียน) = 350,000 บาท

กำไรจากการทำนา : 223,600 บาท (สองแสนสองหมื่นสามพันหกร้อยบาทถ้วน / 36 ไร่)

หมายเหตุ :
- ณ เดือน เม.ย. 2551 ราคาข้าวเปลือก เกวียนละ 12,000-13,000 บาท
- ปีที่ผ่านมาราคาข้าวเปลือก เกวียนละ 5,000 บาท
- ปัจจุบันราคาเมล็ดพันธุ์ข้าว (แพ็ค) ถึงละ 180-200 บาท
- การทำนาในรอบที่ 1 มีการเก็บพันธุ์ข้าวไว้ แต่การทำนาในรอบต่อไปจะต้องซื้อพันธุ์ข้าวมาทำนา เพราะได้ขายพันธุ์ข้าวไปหมดแล้ว

สถานการณ์ชาวนา 4

ชื่อ /นามสกุล : นายสมนึก วันเที่ยง
ที่อยู่ : 65 หมู่ 1 บ้านทรายงาม ต.ทับยายเชียง
อ.พรหมพิราม จ.พิษณุโลก
เบอร์โทรศัพท์ : 08-7039-7273
ที่นา : 15 ไร่ (ที่นาของตนเอง)
พันธุ์ข้าว : ส่วนที่ 1 : 5 ไร่ : ข้าวพันธุ์ขาวอากาศ
ส่วนที่ 2 : 10 ไร่ : ข้าวพันธุ์หอมสุรินทร์
(พื้นที่นาดอน, นาหว่าน, นาดำ และใช้น้ำฝนในการทำนา)

ต้นทุนการผลิต : 15 ไร่/รอบ (6 เดือน)

- ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว	= (ใช้เมล็ดพันธุ์ปีที่แล้ว)
- ไถดะ (1 ไร่/400 บาท)	= 6,000 บาท
- หว่านกล้า	= (ญาติพี่น้องช่วยกันลงแขก)
- ถอนกล้า	= (ญาติพี่น้องช่วยกันลงแขก)
- ไถดะ + ไถคราด	= (ญาติพี่น้องช่วยกันลงแขก)
- ปักดำ (จ้าง 1/2, ทำเอง 1/2 : 1 ไร่/400 บ.)	= 3,000 บาท
- ปุ๋ยชีวภาพ	= (ทำปุ๋ยใช้เอง)
- ยาฆ่าแมลง	= (ทำยาฆ่าแมลงเอง)
- ค่ารถเกี่ยวและสีข้าว (500 บ. / 1 ไร่)	= 7,500 บาท
- ค่าขนข้าว	= 800 บาท
รวม	= 17,300 บาท

รายได้ :	
- ขายข้าวขาวอากาศ 28 กระสอบ	= 15,120 บาท
- ขายข้าวหอมสุรินทร์ 72 กระสอบ	= 45,360 บาท
รวม	= 60,480 บาท

กำไรจากการทำนา : 43,180 บาท (สืบทอดสามพันหนึ่งร้อยแปดสิบบาทถ้วน / 15 ไร่)

หมายเหตุ : - ทำนาข้าวขาวอากาศ 5 ไร่ ได้ข้าว 31 กระสอบ (เก็บเป็นพันธุ์ข้าว 3 กระสอบ)
- ทำนาข้าวหอมสุรินทร์ 10 ไร่ ได้ข้าว 75 กระสอบ (เก็บเป็นพันธุ์ข้าว 3 กระสอบ)
- ในเดือน มิ.ย. 2551 เมล็ดพันธุ์ที่จะใช้ในการทำนารอบต่อไปยังหาซื้อไม่ได้

สถานการณ์ชานา 5

ชื่อ/นามสกุล : นายประสิทธิ์ บึงมูม
ที่อยู่ : 92 หมู่ 14 บ้านวังทองกลาง ต.เทพนคร
อ.เมือง จ.กำแพงเพชร
ที่นา : 20 ไร่ (ที่นาของตนเอง)
พันธุ์ข้าว : ข้าวหอมปทุม
เบอร์โทรศัพท์ : 08-6210-2051

ต้นทุนการผลิต : 7 ไร่/รอบ(6 เดือน)

- ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมปทุม 60 ถัง	=	20,000 บาท
- ค่าน้ำมันสูบน้ำเข้านา 200ลิตร	=	6,600 บาท
- ค่าปุ๋ยเคมี+ยาฆ่าแมลง	=	40,000 บาท
- ค่ารถเกี่ยวและสีข้าวเปลือก(480บ./ไร่)	=	9,600 บาท
รวม	=	76,200 บาท

รายได้ : ขายข้าวเปลือก(16 ไร่/รอบx12,000บ.) = 192,000 บาท

กำไรจากการทำนา : 115,800 บาท (หนึ่งแสนหนึ่งหมื่นห้าพันแปดร้อยบาทถ้วน / 20 ไร่)

หมายเหตุ : - หว่านกล้า, ถอนกล้า, ดำนา ใช้การลงแขกหมุนเวียนในกลุ่มสมาชิก 60 คน

กล่าวปาฐกถา

เรื่อง”ข้าวแพง วิกฤติหรือโอกาส ชาวนาไทย”

ในงานเสวนา “ข้าวแพง วิกฤติหรือโอกาส ชาวนาไทย”

เมื่อวันพุธที่ 14 พฤษภาคม 2551

ที่ห้องประชุม สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

โดย ศ.ดร.อัมมาร์ สยามวาลา นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)

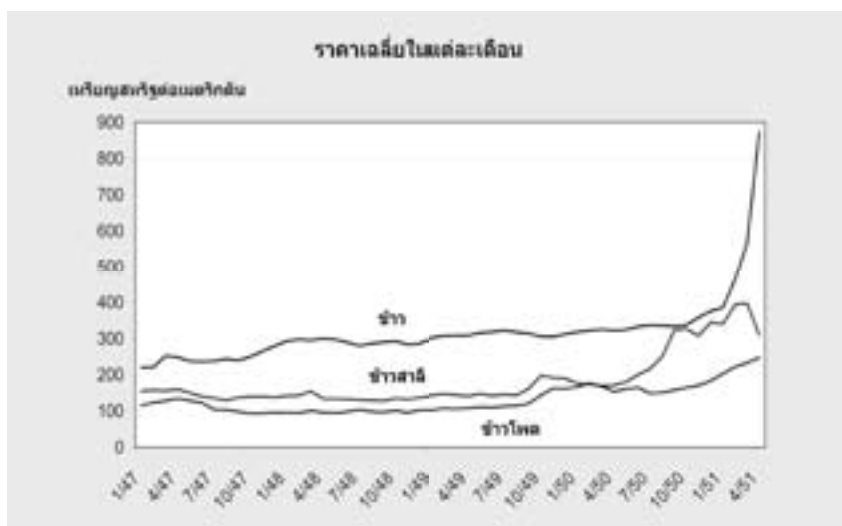
วันนี้ผมได้รับมอบหมายให้มาพูดเรื่อง “ข้าวแพง” เพื่อเป็นการเปิดนำการเสวนา คำว่าวิกฤติหรือโอกาส สำหรับพวกเรา เวลาพูดถึงวิกฤติก็เหมือนกระต่ายตื่นตูม เวลาพูดถึงโอกาสดูเหมือนกับปลากระดีได้น้ำ ผมอยากให้สติเรื่องนี้มากขึ้น ต้องคอยมองว่าสถานการณ์เป็นอย่างไร ผมจะขอพูดเรื่องตัวเลขบ้าง เพื่อให้ท่านได้เห็นภาพใหญ่ถึงสาเหตุที่อยู่ดี ๆ ราคาข้าวขึ้นจนน่าตกใจ นำตื่นตระหนก เป็นกระต่ายตื่นตูม เกิดขึ้นเพราะอะไร เป็นอยู่นานแค่ไหน เรื่องที่ 2 เป็นเรื่องที่ไม่อยากทำเท่าไร คือการพยายามพยากรณ์ว่าเหตุการณ์จะอยู่คงกระพันขนาดไหน เราจะได้ถือว่าเป็นโอกาสจริง ๆ เราจะได้รู้ว่าเป็นโอกาสจริง ๆ เป็นปลากระดีได้น้ำจริง ๆ

ผมขอเริ่มต้นด้วยข้อเท็จจริงอะไรบางอย่าง ปกติสินค้าเกษตรผันผวน มักจะผันผวนเกิดจากฝนฟ้าไม่ดีขึ้น เวลาฝนฟ้าไม่ดี สินค้าเกษตรก็จะราคาสูง สิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อปีที่ผ่านมามันไม่ได้สะท้อนนั้นเลย ข้าวผลิตออกมาทั่วโลกตามปกติ ผลผลิตข้าวสูงสุดเป็นประวัติการณ์ เพราะผลผลิตข้าวค่อย ๆ เพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่ปลูกในพื้นที่ชลประทาน น้ำท่าดีไม่เหมือนผลผลิตเกษตรอื่น เช่น ถ้าใครปลูกข้าวโพดก็จะทราบดีว่ามันนำตื่นเต้นขนาดไหน ก่อนฝนมา ตอนมันออกดอกถ้าฝนไม่มาก็เรียบร้อย แต่ข้าวก็ค่อนข้างจะเนิ่นนานปีที่แล้วผลผลิตก็ไม่ได้ต่ำ ไม่ได้ลด ทั้งในประเทศและทั่วโลก

ข้อที่ 2 ที่ผมอยากเรียนว่าราคาข้าวจะดีหรือจะเลวไม่ได้ขึ้นกับปัจจัยในประเทศไทยมากเท่าใด แต่ขึ้นกับตลาดโลกเพราะเราส่งออกมากยิ่งขึ้น หลายปียังส่งออกข้าวมากขึ้นสัดส่วนมากขึ้น ตอนผมหนุ่ม ๆ เราส่งออกข้าวประมาณ 2-3 ล้านตัน จากผลผลิตประมาณ 14-15 ล้านตัน ประมาณ 1 ใน 5 ของข้าวสารเดี๋ยวนี้ 10 ล้านตัน จากผลผลิตข้าวสารประมาณ 20 ล้านตัน มันเท่ากับครึ่งหนึ่ง เดี่ยวนี้เราส่งออกมาก แต่

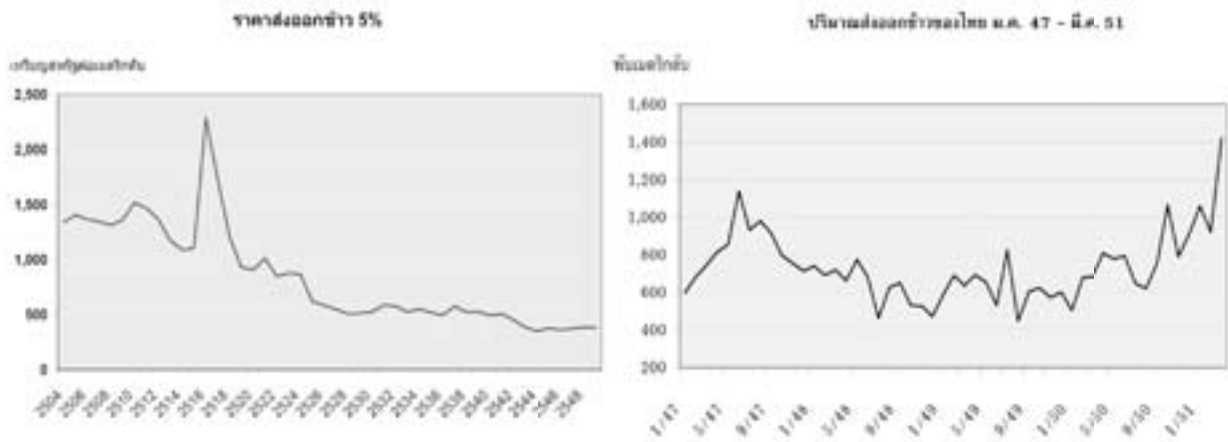
ไหนแต่ไรมาแล้วการส่งออกเป็นตัวกำหนดราคาข้าวให้กับประเทศไทยเรา แล้วท่านทั้งหลายก็รู้สึกเหมือนกันที่ข้าวเป็นผลผลิตเกษตรโดยทั่วไป ทำไมมันแตกต่างจากอย่างอื่น หากท่านค้าขายอย่างอื่น ท่านก็จะตั้งราคา ต้นทุนเท่าไร ขายเท่าไร ผลิตอะไร มีต้นทุนเท่าไรก็ขายเท่านั้น แต่ข้าวมันไม่เกี่ยวกับต้นทุนของท่าน แต่อยู่ดี ๆ มันก็หล่นลงมา โรงสีบอกจะให้ราคาเท่านี้ ไม่ขายก็ไม่ซื้อ มันไม่ได้ขึ้นกับต้นทุน ราคาข้าวเป็นราคาที่กำหนดมา ประเทศไทยไม่สามารถกำหนดราคาข้าวจากตลาดโลกได้ แต่สามารถกำหนดข้าวภายในประเทศได้บางครั้งบางคราว แต่ว่ารัฐบาลเปลี่ยนราคาข้าวในประเทศด้วยการกดราคาข้าว ไม่สามารถยกราคาข้าวให้สูงกว่าราคาตลาดโลกได้

สิ่งที่เกิดขึ้นใน 2-3 ปีที่ผ่านมาไม่ได้เกิดขึ้นในตลาดข้าว เริ่มต้นมาจากตลาดอื่น จริงๆแล้วมีการเปลี่ยนแปลงราคาธัญพืชในตลาดโลก ธัญพืชที่ผมถือว่าเป็นหลักในโลกนี้ มี 3 อย่าง ได้แก่ ข้าวโพด ข้าวสาลี และข้าว คนไทยคงคิดว่า 3 อย่างนี้เกี่ยวข้องกันอย่างไร ข้าวสาลี ได้แก่ บะหมี่สำเร็จรูป คนนี้คงไม่สนใจกินขนมปัง แต่บะหมี่นี้ใช้เยอะมาก ข้าวโพดส่วนใหญ่ใช้เป็นอาหารสัตว์ หรือกินเล่นๆ แต่ไม่ใช่อาหารหลัก แต่ในโลกนี้โดยรวมแล้ว 3 อย่างนี้ เป็นธัญพืชที่คนบริโภคจำนวนมาก เรามาดูว่าราคามันเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

จะเห็นว่าราคาพืชผลกระเตื้องขึ้นจากข้าวโพดก่อน เกิดขึ้นเบาๆ ไม่มาก มันจะเกิดขึ้นในช่วงปลายปี จะเริ่มเพิ่มขึ้นแล้วกระเตื้องอีกในปีที่แล้ว ประมาณเดือนกันยายน-ตุลาคม 2549 ที่น่าสนใจกว่าคือข้าวสาลี ซึ่งมีผลกระทบ ข้าวโพดกับข้าวสาลีแข่งกันเองเพราะใช้เลี้ยงสัตว์ แต่ข้าวสาลีมีเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ข้าวโพดขึ้นก็ขึ้นตาม ปีที่แล้วตลาดข้าวสาลีกระเตื้องขึ้นมาเร็วมาก สาเหตุมาจากผลผลิตในออสเตรเลียลดลง ซึ่งออสเตรเลียส่งออกเป็นอันดับต้นๆ ของโลก รองจากแคนาดา จะเห็นว่าราคาข้าวเนิบนาบ แต่เมื่อปีที่แล้วราคาข้าวเพิ่มสูงขึ้นมาก สาเหตุเป็นเพราะข้าวสาลีขึ้นไปจนชนราคาข้าว สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน

ปกติแล้วข้าวสาลีราคาครึ่งหนึ่งของราคาข้าว เมื่อราคาข้าวสาลีและข้าวเปลี่ยนแปลงไป 2 ประเทศที่อ่อนไหวมากได้แก่ จีนและอินเดีย ซึ่งเป็น 2 ประเทศที่มีการบริโภคข้าว 2 อย่างในสัดส่วนพอกัน ราคาข้าวสาลีชนราคาข้าว สิ่งหนึ่งเริ่มเปลี่ยนแปลง โดยคนที่ตัดสินใจเปลี่ยนไม่ใช่ประชาชน แต่เป็นรัฐบาล ประเทศอินเดียจึงเป็นประเทศแรกๆ ที่ห้ามส่งออกข้าว ต่อมาเวียดนามก็ห้ามส่งออกบ้าง ตอนนั้นโรงสีข้าวไทย ผู้ส่งออกข้าวไทยเริ่มหันซ้ายหันขวามองว่าจะมีประเทศใดที่จะส่งออกข้าว ทั้งๆ ที่ทั้งโลกไม่ได้ต้องการข้าวเพิ่ม แต่ว่ามาตรการต่างๆ เหล่านี้ ความเสี่ยงของความผันผวนในราคาเพิ่มขึ้น ทำให้ข้าวราคาสูงขึ้น คำถามต่อมา ผมพยายามวิเคราะห์ว่ามันขึ้นมาจากอะไร ขึ้นมาแล้วจะอยู่ได้นานขนาดไหน นิ่งต่อไปหรือไม่

ย้อนหลังไปตั้งแต่ 2504-2548 เป็นตัวเลขขึ้นลงของราคาข้าว ปรับราคาเงินเฟ้อแล้ว ในช่วงปี 2516-2519 ผมนคุยกับเพื่อนร่วมรุ่นหลายท่านคงจำได้ว่าราคาข้าวดีมาก แต่บางท่านอาจจะจำไม่ได้เพราะรัฐบาลตรึงราคาข้าวให้ต่ำลง ในตลาดโลกสิ่งที่เกิดขึ้นคือ ขึ้นแล้วลง ลงอย่างต่อเนื่อง ลงไปมากกว่าเดิม อันนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการห้ามส่งออก คนในโลกบอกว่าประเทศไทยไว้ใจไม่ได้ แต่ละประเทศจึงคิดว่าต้องปลูกข้าวเอง ตอนนั้นผมเพิ่งทำเรื่องข้าว เจอหน้าต่างประเทศที่รักก็จะขึ้นหน้าว่า ยูไม่ส่งข้าวขาย ไอรบไม่ได้ไอจะปลูกเอง ถามว่าคราวนี้จะเป็นอย่างนั้นหรือเปล่าก็ต้องย้อนกลับไปดูว่าราคาที่ขึ้นของธัญพืชทั้งหมดมันมาจากข้าวโพดกับข้าวสาลี ราคาข้าวที่ขึ้นจะถาวรมั้ยผมคิดว่ามันมี 2 สาเหตุ

เหตุผลแรกคือ ข้าวโพดเป็นที่ต้องการในตลาดโลก ถูกนำไปใช้เป็น เอทานอล แอลกอฮอล์ ใช้กับรถยนต์ ผลิตข้าวโพดมาให้อรหันต์บริโภค ในแง่เศรษฐศาสตร์ไม่คุ้ม แต่อเมริกาจะทำอย่างนั้น ข้าวโพดจึงมีราคา และอีกเหตุผล 2 ประเทศใหญ่ในเอเชียร่ำรวยขึ้น จึงเริ่มทานเนื้อสัตว์มากขึ้น ดังนั้นจึงมีความต้องการอาหารสัตว์มากขึ้น ทั้ง 2 เหตุผลยังไม่เพียงพอที่จะอธิบายการขึ้นของราคาข้าว อย่างดูเดอดขนาดนี้

ผมคิดว่าราคาข้าวมีแนวโน้มที่จะลดลง ยกเว้นกรณีเดียวคือ ในระหว่างนี้หรือสิ้นปีนี้จะมีการกักในประเทศที่ส่งออกข้าว ขณะนี้มีแล้วที่พม่า เดือนนี้พม่าส่งออกน้อยลงแล้ว ผลผลิตตกลงมากด้วยเหตุฝนแล้งนปรประการ หายนะที่เกิดขึ้นอาจจะมีโอกาสที่พม่าจะซื้อข้าวจากต่างประเทศ แต่จริงๆ แล้วเขาอาจจะต้องซื้อข้าวเข้ามาพอสมควร แต่คำถามที่ผมยังไม่มีคำตอบแน่นอนคือที่มีลักษณะภูมิประเทศคล้ายๆ กับปากน้ำอิรวดี ในพม่า คือประเทศบังคลาเทศเขาจะปลูกข้าวในหน้าแล้ง ผมไม่ทราบว่ามีพม่าอยู่ในเกณฑ์เดียวกันหรือเปล่า เหมือนกับที่ลุ่มภาคกลางตอนล่างทำนาปรังกันมาก บางคนทำนาปรังอย่างเดียว ทำนาปีมีน้ำลิกเกินไปที่จะได้ผลผลิตข้าวคุ้ม ผมไม่รู้ว่าปริมาณข้าวในพม่าก็เปอร์เซ็นต์ที่มาจากฤดูนี้ นี่เป็นประเด็นที่สำคัญมาก ที่เราจะต้องพิจารณาว่าพม่าเป็นอย่างไร แต่จากขณะนี้ถึงปลายปี มีหายนะขนาดไหนอันนั้นเป็นตัวเดียวที่จะทำให้ราคาถีบสูงขึ้น FAO พยากรณ์แล้วว่าปีนี้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นในสภาวะปกติ ซึ่งชาวนาจะเร่งปลูกข้าวกัน ผมรู้จักเจ้าของที่ดินจำนวนหนึ่ง ปีก่อนๆ หากคนเช่ายาก เดือนนี้มีคนมาขโมยทำนาหันหน้าตาเฉย เจ้าของที่ต้องติดป้ายให้มาคุยกัน เพื่อทำต่อคล้ายๆ กับว่ามีการแย่งที่ปลูกข้าวกัน ความต้องการปุ๋ยเพิ่มขึ้น น้ำมันเพิ่มขึ้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้เห็นว่าจะมีผลผลิตข้าวที่มากขึ้น เมื่อผลผลิตข้าว

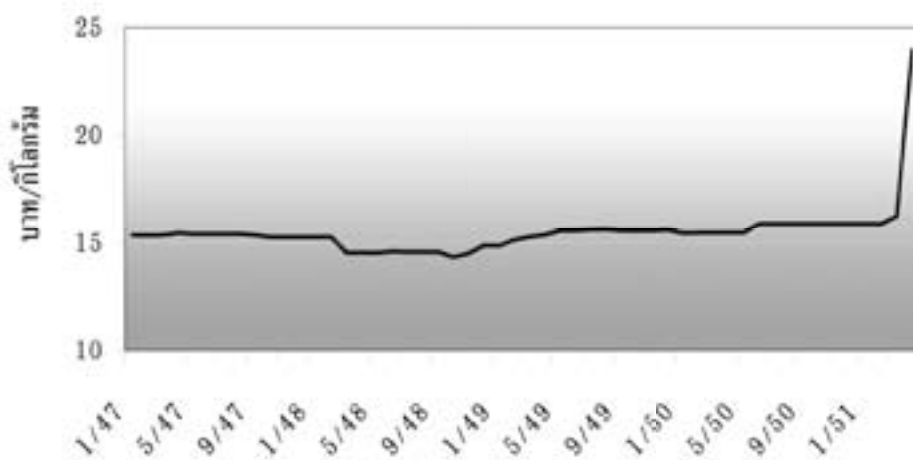
มากขึ้นราคาผลผลิตก็จะตกลงมา มีข้อแม้อย่างเดียว คือถ้าหากดินฟ้าอากาศไม่เอื้ออำนวยในประเทศที่ผลิตราคาก็อาจจะสูงขึ้นต่อไป ประเด็นที่อยากจะทิ้งไว้ คือราคาอาจจะมีความโน้มลดลง เพราะฉะนั้นต้องคิดไว้ใจเพื่อวางแผนการปลูกข้าวในปีต่อไป ปีที่แล้วราคาคงค่อนข้างดีพอสมควร แล้วราคาก็ไม่น่าจะเลวกว่าปลายปีที่แล้ว แต่อาจจะตกลงมาจากราคาที่สูงมากในปัจจุบัน ผมยืนยันได้ว่าราคาไม่สามารถอยู่คงกระพันได้สิ่งที่เกิดขึ้นตามกลไกตามธรรมชาติของมัน สิ่งที่ผมกำลังพูดถึงด้วย คือนโยบายของรัฐบาลท่านจะหันไปทางไหน

รัฐบาลทำผิดพลาด 2 เรื่อง หนึ่ง พยายามทำให้ข้าวเปลือกแพงข้าวสารถูก นี่เป็นความผิดของนักการเมืองมาแต่ไหนแต่ไร ตั้งแต่ผมเริ่มทำงานเรื่องข้าว อย่างเช่นขณะนี้ ด้านหนึ่งก็บอกว่าจะเอาข้าวสารออกมาขายในราคาถูก อีกด้านหนึ่งก็บอกว่า จะพยุงราคาข้าวไปซื้อข้าวเปลือกในราคาแพง ข้าวเปลือกแพงข้าวสารราคาถูก ถามว่ารัฐบาลควักกระเป๋าแล้วทำได้หรือเปล่า ถ้าทำได้จำกัดก็ไม่มีผล หมายถึงว่าคนมีเส้นพอจะสามารถขายให้รัฐบาลได้ หรือคนที่ไม่มีเส้นพอที่จะเข้าซื้อข้าวได้ในราคาถูกเท่านั้น แต่ประชาชนทั่วไปไม่สามารถซื้อได้

ข้อที่ 2 ข้าวสารเหมือนกัน แต่ตลาดมี 2 ราคา เช่น ในตอนนี้มีข้าวธงฟ้าออกมาขาย เรื่องข้าว 2 ราคานี้ ชวนให้วุ่นวาย ในปี 16-17 ก็เห็นแล้วว่าเกิดความวุ่นวาย แต่ตอนนั้นพูดเป็นภาษาสุภาพได้ว่าเป็นข้าวที่สุนัขไม่รับประทาน แต่จริง ๆ แล้วคุณภาพก็พอใช้ มีความแตกต่างในคุณภาพ แต่ข้าวธงฟ้ามีคุณภาพไม่แตกต่างกัน คนไทยในเมืองกินข้าวคุณภาพเลวไม่เป็น เมื่อเป็นอย่างนั้นจึงเกิดความวุ่นวายเพราะคนจะซื้อจากแหล่งราคาถูก บางคนซื้อไปขายให้ตลาดทั่วไปมันเกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่า อันนี้ก็เป็นปัญหาอันหนึ่งในแง่นโยบายผมอยากให้รัฐบาลรามีไว้ก่อน แล้วรัฐบาลเองต้องตัดสินใจว่า จะเลือกข้าวแพงหรือข้าวถูกผมจะไม่บอกว่าข้าวเปลือกหรือข้าวสาร ต้องตัดสินใจก่อน ถ้าข้าวเปลือกแพงข้าวสารก็แพงถ้าข้าวเปลือกถูกข้าวสารก็ถูกตาม ผมรู้ว่าจะทำอย่างไรให้ราคาข้าวถูก ผมกับอาจารย์เจมส์ก็รู้ดี รู้ว่าต้องทำอย่างไร ง่ายมากเลยพุงนี้ก็ได้ แต่ถ้าให้แพงขึ้นทำได้ยากหรือแม้กระทั่งปีที่ผ่านมาตกต่ำ รัฐบาลทำทุกวิถีทาง ให้ข้าวแพงขึ้นแต่ไม่เคยสำเร็จ

ประเทศส่งออกการทำให้ข้าวถูกนี้ง่ายมาก ทำให้ข้าวแพงนี้ยาก ต้องอ่านเรียนบทเรียน 2-3 บทนี้ไว้สำหรับพวกท่านทั้งหลายไม่ว่ารัฐบาลจะทำอย่างไร ท่านจะต้องดำเนินชีวิตของท่าน ทั้งผู้บริโภคข้าวและผู้ผลิตข้าว ต้องวางแผนว่าราคาข้าวอย่างนั้นจะต้องทำอย่างไรบ้าง ต้องวางแผนว่าข้าวราคาแพงอย่างน้อยในช่วงปีจนถึงปลายปี แล้วคอยฟังข่าวว่ามีหายนะในประเทศอื่น ๆ อย่างไรที่จะดันราคาข้าว ผลกระทบที่จะมีต่อแนวโน้มในระยะยาวจากชวนาในราคาข้าวแพง จากการกระทำของรัฐบาลคงมีน้อย

ราคาขายปลีกข้าวทั่วไป 5% ม.ค. 47-เม.ย. 51

“ข้าวแพง วิกฤติหรือโอกาส ชาวนาไทย”

วิทยากรร่วมเสวนา

1. อาจารย์เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง นักวิชาการ
2. นายเดชา ศิริภัทร ผู้อำนวยการมูลนิธิข้าวขวัญ
3. นายประสิทธิ์ บุญเฉย นายกสมาคมชาวนาไทย
4. นายชาญชัย วัชรธนาพันธ์ อุปนายกสมาคมโรงสีข้าวไทย
5. นายเสมียน หงษ์โต ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาชาวนาไทย

คุณประพจน์ วันนี้เรื่องที่จะพูดคุยที่จะเกี่ยวกับสภาพราคาข้าว รวมถึงเราจะไปหาสมมุติฐานส่วนหนึ่ง และจะมองอนาคตว่าจากสถานการณ์ข้าวที่มีราคาสูงขึ้นมันสะท้อนวิกฤติหรือโอกาส อย่างไร พี่ประสิทธิ์ มองว่า เรื่องข้าวแพงเป็นวิกฤติหรือโอกาสของชาวนาครับ

คุณประสิทธิ์ ผมในฐานะผู้ผลิต เราไม่ค่อยจะกว้างขวางในด้านการประสานงานและการตลาด

มากนัก ชาวนาในอดีตตื่นเช้า เราก็แบกไถขี่ควายออกทุ่งนา กว่าจะได้ไถเสร็จ เรียบร้อยก็ครึ่งวัน ไถเสร็จก็มาเก็บหญ้า เก็บข้างคันนา คราดนา นี่คือชาวนาไทยในอดีต ข้าวเป็นชีวิตและเป็นวัฒนธรรมของชาวนา ปัจจุบันชาวนาจริงๆ ก็ยังทำพิธีขวัญข้าว แต่สมัยนี้ชาวนาปัจจุบันนี้เป็นผู้จัดการนา ไม่นึกถึงอาชีพตัวเองอย่างแท้จริงไม่รับวิถีชีวิต ไม่รับวัฒนธรรม เราเป็นผู้จัดการนา ผมทำมาประมาณ 15 ปีแล้ว มีมรดกทำรวมๆ กัน พี่น้องแบ่งกันก็เหลือคนละไม่กี่ไร่ เมื่อทำน้อยก็ไม่ค่อยมีกำไร เรื่องพื้นตัวไม่มีโอกาส ผมจึงเอาส่วนที่แบ่งแล้วให้ญาติๆ ทำโดยไม่คิดค่าเช่า เลิกทำมา 15 ปีแล้ว สมัยก่อนที่ผมทำข้าวเกี่ยวนละ 400 บาท ส่วนราคาทองคำบาทละ 400 บาท ต่อมาราคาข้าวขึ้นเป็นเกี่ยวนละ 800 บาท แต่ราคาทองคำอยู่ที่บาทละ 600 บาท ในอดีตสามารถเป็นตัวชี้วัดได้ว่าระหว่างทองคำกับข้าวเราก็อยู่ได้ สมัยก่อนน้ำมันลิตรละ 3 บาท

คุณประพจน์ แล้วจากหัวข้อที่ตั้งประเด็นไว้ “ข้าวแพงเป็นวิกฤติหรือโอกาส ของชาวนา”

คุณประสิทธิ์ ช่วงนี้มีทั้งวิกฤติ มีทั้งโอกาส วิกฤติเมื่อข้าวขึ้นมาก ทุกคนดีใจกัน หวังว่าจะมีเงินใช้หนี้ ใช้สินหมด พอผลสุดท้ายต้นทุนกลับสูงขึ้น ปุ๋ยแพงขึ้น เราใช้เท่าเดิม แต่จำนวนเงินเพิ่มขึ้น รายจ่ายเพิ่มขึ้น ปัญหานี้ก็กลับมาเป็นหนี้เหมือนเดิม นี่เป็นโอกาสที่ข้าวขึ้นสูง แต่กลับไม่ทำให้เราร่ำรวยมากนัก แล้วเราก็มานั่งเป็นทุกข์ของยิ่งแพงขึ้น จากปุ๋ยราคาที่ 10,000 บาท เมื่อวันอาทิตย์นี้ได้ไปสำรวจตลาด คุยกับพ่อค้า มา ราคาปุ๋ย 20,000 บาท แล้ว ปุ๋ย 16-20-0 ราคา 20,000 บาท เช่นเดียวกันมีทั้งวิกฤติและโอกาสในคราวเดียวกัน ยึดได้แต่มีน้ำตาไหลออกมาด้วย

คุณประพจน์ ตามท่านอุปนายกสมาคมโรงสีข้าว คุณชาญชัย ว่าข้าวแพงเป็นวิกฤติหรือโอกาสของชาวนา

คุณชาญชัย ผมอยู่ในฐานะโรงสี ข้าวขึ้นก็ว่าโรงสีก็ตกทุน บั่นราคาให้ผู้บริโภคเดือดร้อน พอข้าวลงก็ว่ากดราคาชาวนา ชาวนาเดือดร้อน จริงๆ แล้วโรงสีที่กดราคาก็มีแต่น้อย เนื่องจากโรงสีสมัยนี้กับสมัยก่อนไม่เหมือนกันแล้ว ผลผลิตของเกษตรกรต่อปี ผลิตได้ 30-31 ล้านตัน แต่วันนี้ กำลังผลิตของโรงสี 90 ล้านตัน เพิ่มขึ้นมา 3 เท่าตัวแล้ว การผลิตข้าวของ

เกษตรกรจะไม่พร้อมกัน ยกเว้น นาปี จะผลิตแล้วเกี่ยว ช่วงพฤศจิกายน, ธันวาคม, มกราคม นอกฤดูการผลิต นาปี เป็นนาปรัง จะเกี่ยวไม่พร้อมกัน จังหวัดไหนมีข้าวเกี่ยวปุ๊บ จะแห่กันไปแย่งซื้อ แต่ถ้าสังเกต ข้าวส่วนใหญ่จะอยู่ที่ตลาดกลางเพราะมีความเชื่อว่าถ้ามาโรงสีจะถูกกดราคา โรงสีก็จะส่งคนไปกว้านซื้อที่ตลาดกลาง ถ้ามาโรงสียิ่งได้ทุกคนมั้ยในภาวะช่วงราคาขึ้น

ช่วงปลายปีที่แล้วรับราคาข้าวไว้ในเกณฑ์ 1,000 กว่าบาท ข้าว 5% ราคา 1,100-1,300 บาท แล้วก็ขายวันนี้ ฟรุ้งนี้ขึ้นกระสอบละ 100 บาท กระสอบละ 100 บาท กระทบกับข้าวเปลือกเท่าไร ประมาณ 450-500 บาทต่อเกวียน จะได้ 4 กระสอบครึ่ง ขายวันนี้ฟรุ้งนี้ขึ้นเกวียนละ 500 บาท พอรับไปแล้วก็ต้องส่ง ระยะนั้นถ้าพยายามส่งจนหมด ถ้าส่งหมดบางคนล้มละลายก็มี จึงมีการเปลี่ยนระบบใหม่ คือทำสต็อกก่อนแล้วค่อยขาย เปลี่ยนวิธีคิดใหม่ เมื่อปลายเดือนที่แล้ว ราคาจากกระสอบละ 2,700 บาท ร่วงลงมาเหลือกระสอบละ 2,250 บาท ลงมาเกวียนละ 500 บาท หายไป 500 บาท แต่ 5 วันติดต่อกัน ข้าวหายไปแล้ว 2,500 บาท ถ้าโรงสีจะต้องทำอะไร ต้องคำนวณตามราคาข้าวสารที่ขายไป แล้วซื้อข้าวเปลือกชาวนา กลายเป็นกดราคาชาวนา ทั้งที่ ข้าวราคาโลกไม่ได้ลงอย่างนี้ ไม่ได้สวิงอย่างนี้ ถ้ามันจะโหดใครได้มั้ย ถ้าเป็นผู้ส่งออก ผู้ส่งออกบอกว่า เนื่องจากพายุไซโคลนมา เรือเข้าไม่ได้ ข้าวในคลังก็ลงเรือไม่ได้ โรงสีสต็อกเต็มไม่ขาย ชาวนาก็มาทวงตังค์ไม่ขายก็ต้องขาย เท่าไรก็ต้องขาย พอเห็นราคาเริ่มลงก็คาดคะเนไม่ได้ว่าจะลงไปแค่ไหนไหนจากขาย 2,700-2,600 บาท ฟรุ้งนี้ เหลือ 2,500 บาท คนขาย 2,600 บาทดีใจแล้ว ไม่ตกรถไฟพอขาย 2,500บาท ไปเหลือ 2,300 บาท เอ้าดีใจ วันนั้นก็ขึ้นมา 2,700 บาทแล้ว มันสวิงอย่างนี้ ราคาผันผวนอย่างนี้ มีทั้งคนหัวเราะและร้องไห้ มีทั้งคนได้และคนเสีย มันอยู่ตรงกลางครับ

อย่างกรณีข้าวเหนียว ข้าวนาปรังข้าวเหนียวที่กำลังเก็บเกี่ยวที่ภาคอีสาน ชาวก็บอกว่าโรงสีอ้างว่าข้าวเปียก กดราคาเหลือ 5,000 บาท แต่ไม่ได้บอกว่าตรงนั้นเป็นนาปรังข้าวเหนียวซึ่งราคาข้าวแห้งความชื้น 15 ของราคาข้าวเหนียว 90 บาท ราคาข้าวนาปรังที่เป็นข้าวจ้าว 14,000-15,000 บาท ราคาต่างกัน 5,000 บาท ตรงนั้นสื่อไม่เข้าใจและการสื่อไม่ละเอียดพอไม่ชัดเจนพอ กลายเป็นว่าโรงสีเป็นจำเลยสังคม ข้าวนาปรังหมิ่นกว่ายังไปกดราคา เหลือ 5,000 บาท ก็เชิญออกไปชี้แจง ผมอาสาออกไปชี้แจง โดยเอาตัวอย่างข้าวนาปรังที่เป็นข้าวเหนียวกับข้าวจ้าว แล้วก็เอาผู้นำเข้าเครื่องวัดความชื้นเอามาสาธิตให้ความรู้กับเกษตรกรดูว่าเขาวัดความชื้นอย่างไร ตัดอย่างไร เป็นการให้ความรู้เกษตรกร

คุณประพนธ์ อาจารย์เจิมศักดิ์ในฐานะที่เป็นนักวิชาการ และเป็นผู้ที่สนใจศึกษาเรื่องของข้าวอย่างละเอียดมาตลอด อาจารย์ครับเรื่องข้าวแพงเนี่ย เป็นวิกฤติหรือโอกาสแล้วมันมีอะไรซ่อนเร้นอยู่ในราคาที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันบ้างครับ

อาจารย์เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง นักวิชาการ กล่าวว่า มันมีทั้งวิกฤติหรือโอกาสของชาวนา อันนี้เป็นของใครก็แล้วแต่ ประเด็นมันมีอยู่ 2 ชั้น

ชั้นที่หนึ่ง เป็นวิกฤติหรือโอกาส ไม่ว่าจะเป็นของโรงสี ชาวนา ผู้ส่งออก หรือคนทั้งประเทศ ซึ่งในปีนี้เป็นปีที่ราคาข้าวพุ่งสูงขึ้น ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม คนที่มีโอกาส คือ คนที่มีสต็อกอยู่ เช่น ชาวนาที่ยังไม่ได้ขายข้าว หรือคนที่กำลังปลูกนาปรังไว้ ขณะเดียวกันถ้าเทียบกับโรงสี

กับผู้ส่งออก โรงสีจะอยู่ในฐานะที่ทำงานง่ายขึ้น เพราะธรรมชาติของโรงสี จะต้องซื้อข้าวก่อน แล้วค่อยสี และขายทีหลัง ฉะนั้นเวลาซื้อก็ซื้อก่อนแล้ว ขายทีหลัง แต่แนวโน้มที่สูงขึ้นมันก็ไม่นิ่งตลอดทุกวันมีตกติดไปตามเรื่อง มันอยู่ที่ข้าวสารข้อมูลที่ต้องติดตามทุกวัน โดยธรรมชาติของผู้ส่งออก เขาจะขายก่อนแล้วซื้อทีหลังภาษาวิชาการ คือ **Short Position** เขาจะหาตลาดแล้วเขาจะขายอีก 1-2 เดือน ส่งมอบราคาเท่านี้ก็เก่งๆ เอา แนวโน้ม สูงขึ้นเรื่อยๆ เพราะขายไปก่อนแล้วซื้อข้าวทีหลังราคาจะแพง ทีนี้ก็จะกลับ กันระหว่างผู้ส่งออกกับโรงสี จะเห็นว่าผู้ส่งออกเริ่มทำโรงสี โรงสีก็เริ่มไป เป็นผู้ส่งออกบ้าง ซึ่งชาวนาส่วนใหญ่จะตัวใครตัวมัน บอกยากว่าใครจะได้เปรียบเสียเปรียบ

ขั้นที่สอง ในระดับประเทศ ถ้าราคาข้าวขึ้น จะคล้ายกับปี 2546-2547 ผมคิดว่าถ้าเราไม่รู้จักใช้ โอกาส ก็จะเป็นวิกฤติ ถ้าใช้โอกาสที่ข้าวราคาแพงก็จะเป็นโอกาสของประเทศ ตอบง่าย ๆ ว่าถ้าคุณเห่อไป ตามราคาข้าว ราคาข้าวของประเทศไทยขึ้นง่ายก็ลงง่าย แต่จะขึ้นอยู่กับราคาส่งออก ราคาข้าวขึ้นกับ ราคาส่งออก แต่ราคาข้าวต่างประเทศที่อาจารย์อัมมาร์พูดแต่ตลาดข้าวต่างประเทศที่ซื้อขายกันทั่วโลกมัน เพียงแค่ 6% กว่าๆ ไม่ถึง 7% เพียง 6 เปอร์เซนต์เศษของที่ซื้อขายกันทั่วโลก แต่ละประเทศถ้าปิดการผลิต ผลผลิตมันออกมาข้าวถูกปิด ราคาข้าวก็แพง อย่าไปมั่นใจ ราคาข้าวมันยากที่เราจะไปควบคุมในระหว่าง ประเทศ รัฐบาลชนเวียตนาม ลาว มารวมกันเป็นองค์กรกลุ่มประเทศผู้ส่งออกข้าว (**Organization of the Rice Exporting Countries**) หรือ โอเรก รัฐบาลตั้งใจยัดเยียดและทำในสิ่งที่ไม่ควรทำ เพราะทำอย่างไรก็ทำ ไม่ได้ แต่โอกาสของมันคือว่า สำหรับเรื่องข้าว รัฐบาลสบายแล้ว มันคืออยู่แล้วตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน- ธันวาคม ดูจากกราฟที่อาจารย์อัมมาร์ให้ดูเมื่อสักครู่นี้คือความดีงามของรัฐบาลสุรยุทธ์ อีกแหละ การที่ไม่ ทำอะไรเลยในเรื่องข้าว เป็นเรื่องดีที่สุดแล้ว ผมคิดว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ต้องเสียเงินเป็นหมื่นล้านเพราะไม่ เกิดประโยชน์ มาถึงรัฐบาลนี้ ราคาข้าวดีขึ้นมาเรื่อยๆ ถ้ารัฐบาลจะชี้ให้เป็นโอกาสคือประหยัดอย่าไปใช้เงิน ให้สิ้นเปลือง แล้วมาดูของจริงกัน คือการลดต้นทุนการผลิต ว่าเราจะลดต้นทุนอย่างไร และต้องเพิ่มผลผลิต ต่อไร่ เราต้องเน้นงานวิจัยหรือค้นคว้า และหาทางออก ถ้าถามคุณเดชา คุณเดชาก็จะตอบว่าการเพิ่ม ผลผลิตคือ ต้องใช้ปุ๋ยอินทรีย์ อันนี้ก็เป็นทางออกทางหนึ่ง

ให้สดตรงนี้ว่า ถ้าเราเน้นเรื่องการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต มันมีหนทาง ไม่ว่าราคาจะขึ้นหรือลง ชาวนาก็จะไม่เจ็บตัว ถ้าเราสนใจเรื่องนี้ เมื่อวันที่ 13 พ.ค. 2551 มีการคุยกันที่จุฬาฯ เรื่องที่ว่า ซีพีเริ่มสนใจ จะทำนาขนาดใหญ่ ซาฮูดีอาราเบียสนใจจะเช่าที่ทำนาขนาดใหญ่ มันต้องตั้งใจให้ถูกกว่า เราจะเพิ่ม ผลผลิตอย่างไร อย่างซีพีเขามั่นใจอย่างไรที่จะใช้ที่ดินขนาดใหญ่ในการทำ นา เขามีเทคโนโลยีอย่างไร แต่ถ้าโจทย์อย่างที่ว่ารัฐบาลนี้ตั้ง คือ เราจะชวน อินเดีย เวียดนาม มารวมหัวกันเพื่อทำราคาข้าวให้สูง มันทำไม่ได้ มัน ไม่ใช่ราคาน้ำมันโทรศัพท์ รถยนต์ ที่จะรวมหัวกันง่ายๆ ผมขอสรุปว่ามัน เป็นโอกาสถ้าตั้งใจถูก ทำอย่างไรให้ชาวนาช่วยตัวเองได้ หรืออย่างที่ คุณเดชาทำ

คุณประพจน์ พี่เดชาครับ ในฐานะที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกร ทั้งใน การตั้งมูลนิธิข้าวขวัญหรือที่โรงเรียนชาวนา ชาวบ้านที่ทำโรงเรียนชาวนา สามารถแก้ไขปัญหาความไม่มั่นคงในชีวิตของชาวนาได้หรือไม่

คุณเดชา ศิริภัทร ผู้อำนวยการมูลนิธิข้าวขวัญ ผมขอยกตัวอย่างเป็นรูปธรรม คุณชัยพร เป็น

เกษตรกรดีเด่นปี 2538 คุณชัยพรเป็นลูกศิษย์รุ่นแรกๆ ของผม ชาวนาจะไม่มีปัญหาเลย คุณชัยพรทำนา 102 ไร่ ต้นทุนไร่ละ 1,900 บาท ขายได้เฉลี่ย 12,000 บาท ผลผลิตเฉลี่ย 109 ถังต่อไร่ กำไรเฉลี่ยหน้าเดียวประมาณ 1 ล้านบาท ไม่ต้องตกใจหรอกผมเก็บตัวเลขตั้งแต่ปี 2538 ตั้งแต่ข้าวราคา 3,000 บาทต่อตัน ปัจจุบันมีนา 70 ไร่ ได้กำไรเฉลี่ย 2 ถัง ไม่ต่ำกว่าปีละ 500,000 บาท รัฐบาลจะไม่หนักใจเลย เพราะต้นทุน 1,900 บาท ไม่เสี่ยงกับความเสียหาย ผมกลัวอย่างหนึ่งว่าชาวนาจะเสี่ยงกับเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลทำลายข้าว เพราะครั้งแรกระบาดในปี 2523 อยู่ประมาณ 600,000 ไร่ ต่อมา ปี 2535 ขึ้นสูงสุดระบาดอยู่ 3,500,000 ไร่ หายไป 1 หมื่นล้านบาท พอปี 2541 คราวนี้ ระบาดอีก 1 ล้าน 8 แสนไร่ ตอนนั้นครบรอบ 10 ปี ของการระบาดใหญ่ และในรอบ 8-10 ปีจะมีการระบาดใหญ่ โอกาสสูงมากๆ ในช่วงนี้ ตอนนั้นชาวนาที่อยู่ชานาฆ่าตัวตายไปแล้ว ที่สุพรรณบุรีก็เหมือนกัน เนื่องจากได้รับผลกระทบจากเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ลงนาข้าวเสียหายและวิธีการของกระทรวงเกษตร ไม่มีทางแก้เพลี้ยได้เลย ตอนนั้นข้าพเจ้าแมลงเต็มที แม่วาฬาก็ใส่ปุ๋ยเต็มทีเนื่องจากราคาข้าวแพง วิธีแบบนี้ฆ่าตัวตายเนื่องจากมันไปฆ่าสัตว์ที่มีประโยชน์ พวกแมงมุม แมงปอ ประสิทธิภาพของยาฆ่าแมลงจะลดลงเรื่อยๆ แล้วเพลี้ยก็จะระบาดใหญ่ แต่สำหรับคุณชัยพรไม่ใช่ปุ๋ยเคมี ใช้สมุนไพรบางชนิดและใช้ศัตรูตามธรรมชาติ ใช้ขี้หมูนิดหน่อย แล้วก็ใช้จุลินทรีย์ ก็ไม่เกิดความเสียหายเลยสักครั้งเดียว เทคนิคที่เราพัฒนาได้ไม่จำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเลย ชาวนาอย่างคุณชัยพรไม่สามารถขยายได้เลย รัฐบาลมัวแต่ไปสนับสนุนให้ใช้ปุ๋ยเคมี ที่น่าสงสารก็คือตั้งแต่ปี 2534 รัฐบาลอานันท์ 1 สั่งให้ยกเลิกภาษีปุ๋ยยาให้เหตุผลว่า ชาวนาจะได้ใช้ปุ๋ยยาราคาถูกลง ไปส่งเสริมให้เขาใช้ปุ๋ยใช้ยาทำไม แต่ตอนนี้เป็นอย่างไรครับราคาปุ๋ยแพงกว่าข้าวอีกตอนนี้ 20,000 บาทแล้วครับ เอาเปรียบขนาดนี้ ไม่เสียภาษีเลย นอกจากไม่ช่วยแล้วยังไปกดขี่ชาวนาอีก

เราเคยเสนออย่างๆ กับรัฐบาลที่แล้วว่าให้ใช้แบบ สสส. ไม่ให้มีการโฆษณาปุ๋ยยา ให้เพิ่มการเก็บภาษีแล้วนำเงินภาษีมาตั้งกองทุนช่วยเหลือเกษตรกร ส่งเสริมให้เกษตรกรทำแบบคุณชัยพร ชาวนาก็จะรอด รัฐบาลชุดที่แล้วกลับดูถูกอีกว่า ทำแบบนี้จะทำให้ชาวนาล้มละลาย ล้มละลายแบบคุณชัยพรหรือครับ ชาวนาในประเทศไทย หากข้าวเกียย่นละพันบาท จริงๆ ใครก็ทำใจไม่ได้หรือครับ ลงทุนไปเห็นเงินเป็นหมื่นๆ แสนๆ แล้วล้มละลาย ใครก็ทำใจไม่ได้หรือครับ แต่รัฐบาลก็ไม่ส่งเสริม มีซีพีครับ พูดตรงๆ บอกว่าให้ปลูกข้าวแค่ 25 ล้านไร่ ในเขตชลประทาน ให้จัดรูปที่ดินปรับให้เรียบ ปลูกข้าวไฮบริด ข้าวนี้ที่ซีพีมีขาย เอามาจากจีน พันธุ์นี้เริ่มต้นกิโลละ 200 บาท เม็ดพันธุ์ข้าว ใช้ไร่ละ 7 กิโลกรัม คุณจะใช้อย่างไร คุณต้องไปจ้างเขาตัดต้องใช้เครื่องของซีพีดำ 25 ล้านไร่ ใครจะคุม ก็ซีพีคุม แล้วจะขายใครครับ ซีพีเอาไปขายจีน แล้วส่งเสริมแบบนี้ใครจะรวยครับ

อาจารย์เจิมศักดิ์ ถามคุณเดชา ถ้าให้แข่งกันกับซีพี กับวิธีของคุณเดชา คุณเดชาสู้มั๊ย

คุณเดชา เอาเป็นว่าผมให้ท่านกำหนดเงื่อนไขท่านตอบ ถามท่านว่าซีพีลงทุนไร่ละเท่าไรต่อไร่ ที่กำแพงเพชร ซีพีใช้วิธีนี้ครับเอาพันธุ์ข้าวไฮบริดไปให้ชาวนาปลูกเพื่อประกวด ใส่ปุ๋ยใส่ยาเต็มที่ผลผลิตสูงสุดไม่เกิน 150 ถัง ใช้แบบผม มีต้นทุนไม่ถึง 2,000 บาท แต่ได้สูงสุด 170 ถังต่อไร่

อาจารย์เจิมศักดิ์ ถ้าซีพีเขาจะเถียงว่าเขาปรับน้ำได้ ใช้ยาฆ่าแมลง ฉีดทีเดียว ต้นทุนก็น้อยลง

คุณเดชา แบบผมนี้ใช้ศตวรรษจัดการกันเอง ในที่สุดแล้วเปลี่ยกระโดดสีน้ำตาลเล่นงานซีพีแน่ๆ แต่ตอนนั้นซีพีก็ทำไปแล้ว เนื่องจากไปขายข้าว แปรรูปข้าวไปแล้ว

อาจารย์เจิมศักดิ์ ถ้ามคุณเดชาต่อ หากเราเป็นเกษตรกรรายย่อยหลายๆ คน มีตลาดเฉพาะขายข้าวปลอดสารพิษ มีตลาดต่างประเทศที่มั่นคง เราจะทำอย่างนั้นได้หรือไม่ จริงๆ แล้วที่อาจารย์พูดถึงรัฐบาลสุรยุทธ์ เรามีสหกรณ์มาหลายปี วิธีเดียวที่จะให้สหกรณ์เจริญ ก็รัฐบาลอย่าไปยุ่ง สหกรณ์ที่เจริญคือรัฐบาลไม่เข้าไปยุ่ง

คุณเดชา ผมก็เห็นด้วยว่ารัฐบาลสุรยุทธ์ทำดีแล้ว คือไม่ยุ่งกับสหกรณ์ แต่สิ่งที่รัฐบาลควรทำคือเรื่องของหนี้สินชาวนา เรามีกองทุนฟื้นฟูอย่างไร หนี้สินที่รวมกันแล้ว ไม่ถึง 1 ล้านล้านบาทอย่างไรก็ไม่ถึง หากเราจะดึงเข้ากองทุน จริงๆ เราทำ HAIRCUT ได้ไม่เกิน 500,000 ล้านบาท ทำไมรัฐบาลทำไม่ได้ ตอนปี 2540 ธนาคารเจ้ รัฐบาลทำกองทุนธนาคารรัฐบาลทำได้ ตอนนีที่ดินส่วนใหญ่ 80-90 เปอร์เซ็นต์ของชาวนาไปอยู่ที่ธนาคารหมด ซีพี กระทั่งแดงนี้มีแผนทำการเกษตรเองแล้ว จะปลูกยางก็ทำไร จะปลูกข้าวก็ทำไร ธนาคารก็มีหุ้นกับบริษัทใหญ่ด้วย แนวโน้มที่บริษัทใหญ่จะไปอุปถัมภ์นาหรือที่ดินของเกษตรกร ธนาคารเร่งรัดหนี้หากใช้หนี้ไม่ได้ ก็ยึดที่ดิน หากไม่มีกองทุนมาช่วยเหลือเกษตรกรภายใน 1-2 ปีนี้ ผมเชื่อว่าเกษตรกรก็หมดโอกาสแล้ว ต่อไปที่ดินของเกษตรกรจะไปอยู่ที่บริษัทใหญ่หมด ชาวนาก็ต้องเป็นลูกจ้างในที่ดินของตนเอง

อาจารย์เจิมศักดิ์ คุณประพจน์ เรามาถามชาวนามั้ยว่าชาวนาต้องการแบบไหน ระหว่างแนวแบบคุณเดชา แบบซีพี หรือชาอุดีอาระเบียที่เขาจะทำขนาดใหญ่หรือจะเอาแบบคุณเดชา

คุณประสิทธิ์ เราเป็นชาวนา เราจะคิดอย่างไรให้ไม่เป็นทาสชาวต่างประเทศ นายทุนใหญ่ หากแนวของคุณเดชา มีต้นทุนน้อย แล้วชาวนารวยขึ้น ก็น่าจะส่งเสริม ทุกรัฐบาลที่แล้วๆ มาคนที่ทำดีคนที่ตั้งใจทำ แล้วคนที่สามารถจะเสียสละทำตรงนี้ไม่เคยส่งเสริม คนดีมีฝีมือ คนที่มีความรู้ความสามารถ ตรงนี้ผมเป็นห่วง หากคนที่เป็นพวกพ้องกัน ส่งเสริมหมด ผมเข้ามาเป็นนายกสมาคม เวลานี้ผมหยุดทำนามาหลายปีแล้ว แต่ที่ผมต้องเข้ามานั่งตรงนี้เพราะเมื่อชาวนาเกิดปัญหา ไม่มีใครช่วย ก็มาปรึกษาผม ผมเองเป็นคนที่ถูกภาษาชาวนบ้าน ให้ชาวนารวมตัวเลย รวมชาวนามาประท้วง

คุณประพจน์ สู้ด้วยการประท้วงหรือครับ

คุณประสิทธิ์ สู้ด้วยอุดมการณ์ ตอนนั้นสมาคมไม่มีเงินสู้เหมือนอาจารย์เดชา ทำไมรัฐบาลไม่ส่งเสริม ผมว่างบประมาณที่เราทิ้งไป 18,000 ล้านบาท ชาวนาเราเป็นจำเลย เพราะโครงการรับจำนำข้าว

รัฐบาลเสียดูแลเอาเงินมารับจํานำข้าว แต่ถ้ารัฐจะคิดย้อนหลัง เอาเงินช้กก่อน เอาข้าวสารที่อยู่ในสต็อค 2.1 ล้านตัน ขายไป เอามาขายทำข้าวถุงขาย แล้วงบประมาณตรงนี้เป็นเงินภาษีอากรเรา ไม่ต้องเอาไปเข้าคลัง เอาไปเป็นกองทุน เมื่อขายแล้วจะมีกำไร 2 หมื่นล้านบาท ขอเอามาเป็นกองทุนชาวนา ปีหนึ่งจะทำอะไรก็ได้ แต่ อย่างไรเงินกองทุนก็ไม่สูญ รัฐไม่เหน้อยได้ประโยชน์ แต่พอจะทำอะไรแต่ละครั้ง ผมเคยไปคุย ที่กรมการข้าว สมัยรุ่นอาจารย์ไพบูลย์เป็นหรือเปล่าไม่รู้ะที่ไปขอสำนักงบ สำนักงบให้ ให้กรมการข้าวมา ส่งเสริมเรื่องพันธุ์ข้าว ได้มา 2 พันกว่าล้าน ได้มา 800 ล้าน กระทรวงพาณิชย์แย่งไป 6 ร้อยกว่าล้าน ชาวนาเหลือ 3 ร้อยกว่าล้าน เอามาทำอะไร 3 ร้อยกว่าล้าน นี่ถือว่าไม่ให้ความสำคัญกับชาวนา ผมบอกได้เลยว่างบประมาณการมาสนับสนุนการทำวิจัย ส่งเสริมชาวนา ที่เป็นบุคคลที่จะมาสนับสนุนชาวนา คนที่มีคุณภาพยังมีอีกเยอะ เช่น ท่านก้านันเสมียน หงษ์โต ก็ทำสำเร็จมาแล้ว อย่างนี้เราควรส่งเสริม

คุณประพจน์ ท่านก้านันเสมียนครับ ตอนนีที่บางปลาหมอที่บ้านของท่าน สจ.เนี่ย ข้าวแพง วิถีชีวิตชาวนาเป็นอย่างไร

คุณเสมียน หงษ์โต ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาชาวนาไทย ตอนนี้ข้าวบ้านต้นต้ว ว่ามีโอกาส แต่โอกาสอย่างที่ว่าอาจารย์เดชา ว่า เป็นโอกาสของคนทำนา แต่เป็นวิกฤติของชาวนา อย่างพวกผมมีต้นทุนไม่ถึง 2,000 บาท ทั้งค่าเกี่ยวด้วย ถ้าทำแบบพีประสิทธิภาพต้นทุน ไปถึง 5,900 บาท เนื่องจากปุ๋ยราคาขึ้นไปถึงหมื่นแล้ว นี่เป็นโอกาสของคนทำนา คนที่ขาดโอกาสคือชาวนาที่ลงทุนตามกระแสทางการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยเคมี เพราะรัฐบาลชอบส่งเสริม การผลิตได้เยอะๆ อย่างพวกเรา 170 ถึง เราทำมาแล้วนะครับ

คุณประพจน์ ที่ สจ.เสมียน จะบอกว่าการที่เราไปรวมตัวชาวนา ให้ทำเกษตรปลอดภัยไปถูกทางแล้วเกิดความมั่นใจ แต่ชาวนาที่ใช้ปุ๋ยเคมี คิดว่าต่อไปปีหน้าข้าวแพงก็ยิ่งทุ่มทุนลงไปอีก ต้นทุนสูงขึ้น

คุณเสมียน ตอนนี้ที่ผมเป็นห่วงชาวนา จะเป็นปลาหล่นน้ำ ลงทุนเรื่องปุ๋ยยาไปเต็มที่ ยิ่งเมื่อปีที่พี่เดชาพูด เรื่องการฆ่าตัวตาย เรื่องกฎหมายค่าเช่านามันไม่เป็นจริง กฎหมายที่ออกมาเกี่ยวกับชาวนา มันไม่เป็นจริง อย่างชาวนาที่สุพรรณที่ยิงตัวตาย ก็เกิดจากกฎหมายฉบับนี้ โดนเพี้ยกระโดด อีก 3 วัน เจ้าของนาเรียก ไปทำสัญญาใหม่เพราะครบ 6 ปีแล้ว ทั้งๆที่ทำนาไปเพียง 4 ปีเท่านั้น แต่ผู้มีอำนาจไปเข้าข้างเจ้าของนา อีกทั้งยังทุ่มทุนไปกับปุ๋ยยา แก๊ก็ไม่ใช่ มาเจอกฎหมายไม่เป็นธรรมอีก สุดท้ายก็มาหนีหนี้ เกิดเหตุการณ์แบบนี้จึงไม่ใช่ ฆ่าตัวตายทั้งนี้สินไว้ให้เมีย

คุณประพจน์ แล้วเราจะเรียกสติชาวนา ที่หลงไปกับราคาข้าวชั่วคราวช่วยยามอย่างไรดี

คุณเสมียน ต้องให้รัฐบาลส่งเสริมอย่างจริงจัง ยกตัวอย่างคนที่ประสบความสำเร็จอย่างจริงจังเอา มา แต่รัฐบาลไม่กล้าเข้าไปส่งเสริม เพราะกลัวว่าไม่ใช่ของจริง ไม่ได้เริ่มต้นตั้งแต่ต้น แต่ตอนนี้หน่วยงานรัฐเยอะ ชาวนาตอนนี้มาเป็นห่วง ไม่รู้จะเดินไปทางไหน เดินทางนี้เกษตรดังไปทำพันธุ์ข้าว เดินทางนี้พาณิชย์ดังไปขายข้าว ดึงเงินหมุนตัวเอง ใครๆ ก็พูดถึง เป็นอย่างนี้ชาวนาก็รู้สึกภูมิใจ อย่างเมื่อกี้ท่านรองนายก (อาจารย์ไพบูลย์ อดิตรอนายกรัฐมนตรี)

พูดว่า ชาวนาไม่มีศักดิ์ศรี เป็นเรื่องจริง ลูกชาวนาบางคนไม่กล้าเขียนประวัติตัวเองว่าเป็นลูกทำนาเลย เพราะทุกคนมองชาวนาเป็นเรื่องต่ำ

อาจารย์เจิมศักดิ์ เอ๊ะ! มันเป็นเรื่องอะไรโรงสีก็ไม่อยากบอกว่าตัวเองเป็นโรงสีชาวนาก็ไม่กล้าบอกว่าเป็นชาวนา ทำไมครับ ตกลงวงการข้าวนี้เป็นเป็นอะไร ที่ไม่กล้าแสดงตัวกันก็เพราะว่าเป็นวงการที่มีผลประโยชน์เยอะ ทุกคนจึงไม่กล้าแสดงตัว ใครมันจะไปหมด

คุณเสมียน ผมก็ไม่ทราบ ผมไม่ทราบจริง ๆ มันมีเทคนิคหรือเปล่าที่ข้าวลงราคาข้าวบูบ

อาจารย์เจิมศักดิ์ ผมจะขอเติมตรงนี้นิดหนึ่ง ผมไม่ได้เข้าข้างโรงสี ผมไม่ได้มีโรงสี แต่โรงสีเป็นผู้ที่ต้องรับเคราะห์เพราะใกล้ชิดกับชาวนา ถ้าวิเคราะห์ราคาตลาดข้าวให้ดี คงไม่ใช่เพราะโรงสีหรอก โรงสีจะเป็นแพะ เพราะโรงสีเป็นผู้ซื้อข้าวเปลือก โรงสีต้องช่วยเพราะข้าวเปลือกราคาลง แต่โรงสีบอกว่าข้าวสารลงก็ต้องซื้อข้าวเปลือกลง ที่ข้าวสารราคาลง ส่วนหนึ่งแล้วเราก็มีการตีตุ้มกันอย่างที่อาจารย์อัมมาร์พูด เกิดจากการเปลี่ยนแปลงเรื่องการไม่ส่งออกของอินเดีย เวียดนาม ห้ามส่งออกข้าวสารนี้มา คนเลยแตกตื่นราคาข้าวจึงสูงขึ้น แต่พอผ่านมามีระยะหนึ่ง เหตุการณ์ข้าวก็ไม่ได้เลวร้าย ราคาข้าวจึงลดลงอีกนิดหน่อยแล้วยิ่งถ้าพูดก็พูดเถอะนะ ผมก็ไม่อยากจะวิจารณ์รัฐบาลหรอกนะ ดึงข้าว 2 ล้าน 1 แสนตัน ดึงไว้มาตลอดตอนแรกผมก็ขมนะว่าไม่ยอมปล่อยออกมา คุณทำจริงตามสัญญา ถ้ารัฐบาลไม่ปล่อยออกมาจริง ๆ ตลาดข้าวก็จะจับตามองแล้วว่าข้าวหายจากตลาดตลอดทั้งปี 2.1 ล้านตัน แต่อยู่ดี ๆ คุณมีขวัญเอาออกมาทำข้าวธงฟ้า ถุงละ 5 กิโลกรัม เพียง 2 แสนถุง เอาข้าวออกมาประมาณ 1,000 ตัน จาก 2 ล้าน 1 แสนตัน เอาออกมา 1-2 พันตัน เทียบกับ 2.1 ล้านตันไม่เท่าไร แต่ที่สำคัญมันไปส่งสัญญาณว่ารัฐบาลพูดไม่จริง บางทีวันหลังรัฐบาลอาจจะนำออกมาอีก พออย่างนี้ ต่างชาติที่สต็อกไว้ เห็นเราเอาออกมา เขาก็จะเอาออกมาตัดหน้า ราคาข้าวก็จะลงมาอีก ผมก็ดูอยู่นะว่ารัฐบาลจะบริหารจัดการสต็อกข้าวอย่างไร

รัฐบาลสต็อกไว้ก็มีต้นทุน บริหารดีอาจจะได้กำไร หากบริหารไม่ดี ชาวนาก็เจ๊ง หรืออาจจะเอามาผลาญ อย่างที่อาจารย์อัมมาร์พูดไว้ ดันออกข้าว 2 ราคา มาขายอีก เป็นราคาธรรมดา กับราคาธงฟ้า พอเป็น 2 ตลาด ก็มีคนมาหากันได้อีก ใช่หรือเปล่า การบริหารเนี่ย ไปดูเหอะผมให้สัมภาษณ์ไว้ ผมเคยชมเลยว่าถ้ารัฐบาลสต็อกไว้ 2.1 ล้านตัน ถ้ารักษาคำพูดได้ดีเลย แต่พอปล่อยออกมาปุ๊บที่อื่นก็ปล่อย ราคาก็ลง จะไปโทษใคร

คุณประพจน์ ฉันถามถามอาจารย์ก่อนว่า จริง ๆ แล้วราคาข้าวใครเป็นคนกำหนด ราคาในประเทศหรือราคาต่างประเทศ หรือเขากำหนดกันอย่างไร

อาจารย์เจิมศักดิ์ ก็อย่างที่อาจารย์อัมมาร์พูดไว้ จริง ๆ แล้ว ต้นทุนการผลิตข้าวของชาวนาไม่ได้เป็นตัวกำหนดราคาข้าว ไม่ใช่ชนมครก ข้าวไม่ใช่เช่นนั้น บางปีก็ราคาแพงกว่าต้นทุน บางปีก็ต่ำกว่าต้นทุนเพราะอะไร เพราะว่าจริง ๆ แล้วข้าวในประเทศไทยที่ปลูกได้ทั้งหมด แบ่งเป็น 3 ส่วนได้แก่ ชาวนาปลูกเองกินเอง ชาวนาปลูกแล้วขายให้พวกเรา ชาวนาปลูกแล้วส่งออกต่างประเทศ มีอยู่ 3 ส่วน ส่วนที่ 1 กับส่วนที่ 2 บวกกันแล้วมากกว่าส่วนที่ส่งออกต่างประเทศ แต่ส่วนที่ส่งออกต่างประเทศได้เท่าไร เป็นตัวกำหนดราคาภายในทั้งหมด ไม่ใช่ส่วนใหญ่ 2 ส่วนแรก ผมจะยกตัวอย่างให้ฟัง ถ้าปีนี้ราคาข้าวต่างประเทศดี แต่ราคาภายในไม่ยกสูงตาม ผู้ส่งออกขายและเลย เพราะซื้อและส่งออก ซื้อต่ำขายแพง เพราะราคาภายในมันยกสูงขึ้น พอราคาต่างประเทศปีไหนลดลง ถามว่าราคาภายในไม่ลง ผู้ส่งออกก็หยุดส่งออก เรื่องอะไรจะซื้อแพงขายถูก ก็หยุด ราคาข้าวสารภายในก็ลง โรงสีก็ลงซื้อข้าวเปลือกราคาถูกลง ตกลงมันไม่ได้ขึ้นกับการบริโภคใน

ประเทศ แต่ขึ้นกับการส่งออกต่างประเทศ ที่นี้ก็ต้องมาดูว่าในโลกมันเกิดอะไร

ที่ผมบอกว่าตลาดข้าวในโลกมันเล็กมาก ๆ เพียงแค่ไม่ถึง 7% ที่ซื้อขายต่างประเทศ อย่างจีนปลูกได้มากที่สุดในโลก เนื่องจากปลูกเองกินเอง ซื้อมินต์น้อย ตรงนี้ตลาดมันเล็กนิดเดียวถ้าเทียบกับผลผลิตทั้งหมด อินเดียก็ปลูกได้มากกว่าไทย แต่ไทยส่งออกมากกว่า ถ้าประเทศใดมีภัยธรรมชาติหรือมีนโยบายเปลี่ยนแปลง อย่างที่อาจารย์อัมมาร์พูด เช่น อินเดีย งดการส่งออก อย่างที่อาจารย์อัมมาร์พูดว่า ราคาข้าวมันมีความสัมพันธ์กับราคาข้าวโพด ข้าวสาลี เนื่องจากว่าไปทำ แอลกอฮอล์ พอล้างงานน้ำมัน ราคาสูงถึง 3 เท่า คนก็หันเอาข้าวโพดไปทำเอทานอล คนจึงเอาพื้นที่ไปปลูกข้าวโพด ด้วยความรู้สึกอย่างนี้ ราคาข้าวมันจึงสูงขึ้น เนื่องจากนโยบาย เช่น อินเดีย เวียดนาม ฉะนั้นราคาข้าวประเทศไทยไปพันกับต่างประเทศมันก็ขึ้นกับต่างประเทศ ราคาข้าวในโลกมันสวิงสวายอย่างนี้ ราคาข้าวภายในมันก็สวิงสวายอย่างนี้ อย่างประเทศไทยเนี่ย มันมีสต็อกข้าวหารัฐบาลบริหารจัดการดี ๆ มันก็จะพอเห็นหน้าเห็นหลังอยู่บ้าง คุณชาญชัยครับ ฟังดูเรื่องของข้าว ดูแล้วมีรายละเอียดมากเป็นพีชเศรษฐกิจที่มีความเปราะบางมาก ดูแล้วไม่ต่างจากเรื่องของตลาดเงิน ตลาดหุ้นเหมือนกันนะ หากผู้มีอำนาจในทางการเมืองพูดอะไรเข้าไป เรื่องของการตัดสินใจทำให้คนวิตกกังวล มันเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร

คุณชาญชัย อย่างที่ท่านอาจารย์เจมส์ศักดิ์พูดว่าเรามีการส่งออกข้าวขายทั่วโลก เพียง 6-7% ถ้าบวกลบ 1-2 ล้านตันนี่ก็มีผลมาก อย่างสต็อกรัฐบาล ที่บอกว่าจะเก็บเอาไว้เพื่อเป็นความมั่นคงของชาติ ตรงนี้ก่อนหน้าที่จะประกาศเรื่องนี้ออกมา ท่านรัฐมนตรีก็ได้เรียกผู้ส่งออกไปพบ วันต่อมาก็เรียกโรงสีเข้าไปพบ ที่แรกผู้ส่งออกก็ไปเคาะ 2 ล้านตัน ขอเถอะเพราะว่าขายถูกไปเยอะ ไม่จั้นเจ้ง ล้มละลาย ขอเถอะ เราก็ได้ยิน พอวันต่อมาก็เรียกโรงสีเข้าไปพบ เราก็ขอรัฐบาลขอเถอะเก็บไว้ก่อน อย่าขาย เกษตรกรกำลังเกี่ยวข้าว เขาบอกเองนั่นแหละ ท่านก็รับปากว่าจะทำอย่างนั้น แล้ววันต่อมาก็มีแนวคิดที่จะทำให้ข้าวเป็น 2 ตลาด คนบริโภคต้องกินข้าวถูก เกษตรกรต้องกินข้าวแพง ต้องขายข้าวได้แพง โหหรรุมมาก ชื่นใจ ต้องให้อาจารย์เจมส์ศักดิ์วิเคราะห์ว่าจะเป็นไปได้มั๊ย เมื่อกี้อาจารย์อัมมาร์ก็วิเคราะห์ที่นี้แล้ว ถามว่าเป็นไปได้มั๊ย ตกกลางที่เขารับปากกับสมาคมโรงสี บอกว่าข้าวเนี่ยจะเก็บไว้ ไม่ขายมันก็เหมือนกับหุ้นเมื่อที่ที่เราดูหุ้นสายนะ เขาบอกว่าคนไทยชอบพูดความจริงครึ่งหนึ่ง เขาก็ทำจริงนะ ส่วนหนึ่งเขาก็เอามาขาย แล้วออกมาขายทั้งที่เพียงแค่นิดเดียว

อาจารย์เจมส์ศักดิ์ เตี่ยวนะครับก่อนหน้านี้ ผมจะขอเฉลยที่ผมตั้งใจไว้ว่า ทำไมผมจึงไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลจะเสียเวลาที่จะไปชวนอินเดียกับเวียดนามแล้วก็ประเทศอื่น ๆ มาฮั้วกันที่เขาเรียกว่า “โอเรก” (OREC) ผมไปดูได้ว่าผมทำการวิจัยเรื่องข้าวมากกว่า 30 ปี แล้วก็รัฐมนตรี หลายต่อหลายยุค ที่อยากจะทำอย่างนี้ก็ค้านทุกยุค พวกนี้นะครับ ผมอยากจะชี้ให้เห็นว่าเสียเวลาเปล่าเพราะอะไร หนึ่ง ข้าวมันไม่เหมือนน้ำมัน น้ำมันเนี่ยที่ประเทศโอเปก เขาเอาประเทศที่เจาะน้ำมัน มารวมหัวกัน วิธียรวมหัวกันแล้วทำให้ราคาสูงได้ เขาจะต้องขยับปริมาณไว้ไม่ให้ส่งออกตลาด เพราะว่าถ้าขยับไว้ให้น้อยราคามันก็จะขึ้น (ของน้อยราคาแพง) คุณจะขยับให้ได้คุณจะต้องเอาประเทศที่ผลิตน้ำมันทั้งหลายมาจัดสรรกันว่าแต่ละเจ้าอย่าออกให้มาก ให้ออกเท่านี้ ห้ามส่งมากกว่านี้นะ เขาต้องคุมกันเองให้ได้ ที่นี้มาดูน้ำมันเขาทำได้เพราะว่ามันมีผู้ผลิตน้อยรายและในขณะเดียวกันมันเพิ่มปริมาณน้ำมันยากเพราะมันต้องเจาะ แต่ข้าว คนผลิตข้าวทั่วโลก คุณลองคิดดูสิ อย่างที่ผมเล่าให้ฟังเมื่อกี้ ค่าขายกัน แค่ 7% แต่ทั่วโลกผลิตได้เยอะแยะเลย ถ้าเกิดราคาข้าวสูง ถ้าเกิดฮั้วกันได้จริง ๆ ราคาข้าวสูง แต่ละประเทศแบ่งกันคนละนิดราคาก็ลง อันที่ 2 คนไม่กินข้าว ถ้าคนไทยไม่เข้าใจ คนไม่กินข้าวแล้วจะกินอะไร แต่ต่างประเทศไม่กินข้าว เขากินข้าวสาลี เขากินข้าวโพด เขากินมัน ตกกลางพอคุณไปแบ่งราคา ทำให้ราคาข้าวมันสูง ฮั้ว กันได้เขาก็หันไปกินอย่างอื่น คุณก็เจ้งนะครับ

ถามต่อไปว่าคุณคุ้มได้มั๊ย ชาวนาทั่วโลก ถ้าปลูกมากกว่านี้ มันคุ้มได้มั๊ย มันไม่เหมือนบ่อน้ำมันใช่ไหม พอราคาดี ชาวบ้านแต่ละคน ไปฮั้วกันราคาก็ดี คนก็ปลูกกันเต็มหมดเลย แล้วคุณจะไปคุมอย่างไร แล้วคุณจะไปคุมโรงสีว่าอย่าไปสี ไปคุมผู้ส่งออกว่าอย่าส่งออก มันก็มีกองทัพหมดส่งออก เสียเวลาอย่าไปทำไ้เรื่องไม่เป็นเรื่อง แต่คุณรู้มั๊ยอินเดียกับเวียดนามเขาฉลาดกว่า คุณสมัครอย่าไปโกรธเขาเลย ไปชวนอินเดียเขาก็บอกว่าจะไม่เอาเสียเวลา แล้วก็ไปโกรธเขาว่าไม่มาฮั้วกัน เวียดนามเขาก็ไม่มา เขาก็คอยปฏิเสธมาว่าเขาไม่เอาๆ

คุณประพจน์ มีชาวนาที่มาจากพิษณุโลกนะครับ คุณสมนึก วันเที่ยง อยู่ที่ไหนครับ เชิญครับ วันนี้ที่คุยกัน ที่พิษณุโลกมีสถานการณ์แบบนี้หรือเปล่า มีชาวนาบางคนเห็นเป็นวิกฤติ บางคนเห็นเป็นโอกาส หรือมองอย่างไรครับพี่สมนึก เชิญครับ

คุณสมนึก วันเที่ยง ชาวนา จาก จ.พิษณุโลก ส่วนหนึ่งก็เป็นโอกาสของชาวนาที่ทำข้าวที่ยังไม่ได้ขาย แต่ผมว่า มันก็น่าจะเป็นวิกฤติด้วย เพราะว่าที่ฟุ้งมามีแนวโน้มที่ราคาสูงขึ้นแล้วก็จะมีการลง เพราะว่าต่างคนก็ต่างอยากร่ำรวยใช้มั๊ยครับ ก็ต้องทำมากขึ้น ตอนนี้ผมเห็นในพื้นที่ที่ผมอยู่นะครับ จากชาวนาที่เคยทำนาอยู่แล้ว อีกส่วนหนึ่งก็เป็นชาวนาที่นาขาดทุน ไปขายแรงงานทั้งไร่ทั้งนาไว้ ตอนนี้ก็เริ่มกลับมาทำนา พอราคาข้าวดี ก็กลับมาทำนาก็คิดว่าข้าวมันก็จะแพงมากขึ้น ถ้าราคาจะต้องลงตรงนี้ก็ต้องเป็นวิกฤติแน่นอนเพราะราคาปุ๋ยก็เพิ่มขึ้นแล้วตอนนี้

คุณประพจน์ แล้วค่าเช่านาเป็นอย่างไร

คุณสมนึก ค่าเช่าที่นาตอนนี้ไร่ละ 500 บาทต่อครั้ง แต่ตอนนี้ 800 บาทต่อครั้งแล้ว ผมเองทำนาปีละครึ่ง ไร่ แล้วก็ทำนาของตัวเองไม่ได้เช่า ผมมีไม่มากมีประมาณ 30 ไร่ ทำแค่ 15 ไร่ ทำเอาข้าวไว้กิน อีก 15 ไร่ เป็นพื้นที่ลาดเอียง ปลูกป่าหมดเลย เพื่อสร้างความหลากหลายทางชีวภาพด้วย เพื่อให้มีอาหารกิน มีพืชมีอาหารกินตลอด

คุณประพจน์ พี่เดชาครับ อย่างนี้ถือเป็นเกษตรกรต้นแบบอีกรายได้มั๊ยครับ

คุณเดชา แบบเศรษฐกิจพอเพียงนี้ทำกินเองก่อนเหลือแล้วไว้ขาย แบบนี้ยั่งยืนแน่นอน ถึงจะราคาขึ้นราคาลงอย่างไรก็อยู่ได้ครับ ไม่ได้คิดถึงความเสี่ยง คิดถึงความมั่นคง ความยั่งยืนของตัวเองกับระบบเป็นวนเกษตร ถือว่ามีความหลากหลายมากกว่าภาคกลางที่ปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว

คุณประพจน์ ลดความเสี่ยงได้เยอะเลยนะครับ มีชาวนามาจากสงขลา พี่รัฐจวน แก้วจินดา อยู่ไหนครับ เชิญครับ

คุณรัฐจวน แก้วจินดา ชาวนาจาก จ.สงขลา ข้าวขึ้น ข้าวลงไม่รู้สิคะเลย เราทำนากินอยู่แล้ว ที่มันแพงก็รู้สึกสงสารคนที่เขาไม่มีเงินจะซื้อกิน แต่ส่วนตัวรู้สึกเฉยๆ เพราะตั้งแต่เกิดมาจำความได้ก็ทำนาแล้ว ไม่เคยซื้อข้าวเพื่อกินเลย ตอนนี้ก็ปลูกพืชผสมผสาน ปลูกพืชที่กินได้ด้วย ปลูกข้าว 7 ไร่ เป็นนาอินทรีย์ ข้าวนี้ก็แบ่งไว้กินเหลือก็ขาย แล้วบางทีลูกจากกรุงเทพมาก็เอามาให้ลูกไปกิน

อาจารย์เจิมศักดิ์ ผมขอเติมตรงนี้นิดนึง ผมรู้สึกว่าท่านใจดีมากเลยที่ไม่รู้สิคะอะไร ไม่ตื่นเต้นอะไร เพราะว่านึกถึงคนกินข้าว แล้วก็คิดว่าเขาจะเป็นวิกฤติแม้ว่าจะเป็นโอกาสของเรา มันก็มีคนได้มีคนเสีย คือว่าคนที่จะได้ร้อนรอนมากที่สุดเวลาข้าวราคาสูงเนี่ย เมื่อกี้เราพูดในแง่ดีว่าคนที่ได้โอกาสคือชาวนาแล้วก็โรงสี

และผู้ส่งออกได้ แต่ที่เดือดร้อนคือกรรมกร เพราะกรรมกรกินข้าวมากกว่าพวกผม ตัวใหญ่ๆ อย่างนี้ผมมีสถิติอยู่คนที่ทำงานอื่น ที่ไม่ใช่กรรมกรจะกินข้าวน้อยกว่ากรรมกรปีหนึ่งครึ่งหนึ่ง หมายความว่ากรรมกรกินข้าวมากกว่าพวกผมถึงเท่าตัวเพราะเขาต้องใช้กำลังเยอะ คนที่ใช้แรงงานนี้จะเดือดร้อนหน่อย แต่มันจะเป็นอย่างนี้เป็นวัฏจักรที่จะต้องคิดต้องช่วยกันคิด พอเวลาที่เราไปกดราคาข้าวให้มันลง ชาวนาทำนาแล้วไม่คุ้ม ลูกเต๋ามันก็ไม่ทำงานปล่อยให้พ่อแม่ทำนา ลูกมันก็ไปเข้ามาหางานทำ ตกกลางคืนคนหลังไหลเข้าเมือง หลังไหลเข้าอุตสาหกรรม ก็ถูกกดแรงงานได้ แต่โรงงานเจ้าของโรงงานก็รู้สึกจุกจิกได้ ถ้ามันไม่ทำก็ไปเอาคนอื่นเพราะคนหลังไหลเข้ามาทำงาน ก็อดคอยตายกับชาวนา แต่ถ้าข้าวราคาดี กรรมกรก็จะกลับบ้าน บางคนก็กลับไปช่วยพ่อแม่ทำนาหรืออาจจะทำนาเพิ่มมากขึ้น เจ้าของโรงงานหรือนายทุนก็จะรู้สึกจุกจิกน้อยลง เพราะว่าถ้าจุกจิกมากขึ้น ภูหาคนไม่ได้มันกลับบ้านไปทำนา ตรงนี้ต้องตัดสินใจให้ดี อันนี้เป็นนักการเมืองต้องตัดสินใจอะไรในทำนองนี้ ต้องมองภาพรวมให้ได้ ในขณะเดียวกัน ถ้าจะช่วยชาวนาหรือกรรมกรจริงๆ ก็ต้องให้ราคาข้าวสูงและในขณะเดียวกันต้องให้กรรมกรได้รับค่าจ้างที่ดีหรือได้รับสวัสดิการที่ดี อันนั้นเนียไปเพิ่มรายได้ให้แก่กรรมกร นี่จะทำให้ชาวนาและกรรมกรอดคอกันขึ้นในระยะยาว

คุณประพนธ์ แสดงว่าอาจารย์กำลังบอกว่าผมต้องกินข้าวแพงกว่าปกติ

อาจารย์เจิมศักดิ์ แน่นนอนอย่างพวกคุณพวกหรือผมต้องกินข้าวแพงขึ้น เราต้องยอม ถ้าอย่างนี้ประเทศมันก็จะเสมอกันมากขึ้นและคุณดูประเทศเราห่างกันมาก มันมีปัญหาหลายในขณะนี้ คนอย่างพวกเรา เราก็บอกว่าเรามีข่าวสารข้อมูล คิดได้ เราเกลียดไอ้ระบอบหนึ่ง ชาวบ้านเขาบอกว่าถูกขูด ถูกฉกอย่างหนึ่งตกลงมันก็จะมีความเพราะเราห่างกันเกินไป งั้นทำอย่างไรให้เราใกล้เคียงกันมากขึ้น

คุณประพนธ์ คุณศิริพร เป็นตัวแทนผู้บริโภค มาร่วมในเวทีนี้ด้วยคุณศิริพรครับ ฟังดูแล้วสบายใจมั๊ยครับผู้บริโภคต้องกินข้าวแพง

คุณศิริพร ถ้าพูดถึงผู้บริโภคคนละ เราก็จะรู้สึกว่าเราไม่ไหว ที่ต้องกินข้าวแพงอย่างนี้ เมื่อก่อนเราบอกลูกว่ากินข้าวเยอะๆ กินกับน้อยๆ ลูก เดียวนี้บอกลูกว่ากินกับเยอะๆ กินข้าวน้อยๆ ลูก ลูกถามว่าทำไมเป็นอย่างนั้นกับบอกลูกว่าเดี๋ยวนี้ข้าวถึงละเท่าไร เมื่อก่อนแม่ถือถังคี่ไป 200 บาท ไปซื้อข้าวได้ เดียวนี้ครึ่งถัง 250 บาท ถึงละ 500 บาท ข้าวอะไรเนี่ยะ ไม่เคยพบไม่เคยเห็นเกิดจากท้องพ่อท้องแม่ ตาย! คนที่มีฐานะปานกลางหน่อยพออยู่ได้ แต่เป็นห่วงคนที่หาเช้ากินค่ำ แล้วบางทีรายได้ไม่พอกับรายจ่ายคนอย่างนั้นแหละยังต้องกินข้าวหรือเปล่า หรือว่าไม่ต้องกินแล้ว

คุณประพนธ์ ก็รัฐบาลออกข้าวธงฟ้ามาไม่ใช่หรอครับ

คุณศิริพร ซื้อทานเขามั้ยคะ ซื้อไม่ทันแน่ๆ เคยไปค่ะ ธงฟ้านะ คว้าได้ถุงเดียวขอแบ่งปันเพื่อนด้วยค่ะ ตัวเองคว้าไม่ทันเขา บางทีเรายังคิดว่าบางทีธงฟ้าออกมาเพื่อเราจริงหรือเปล่า ที่ออกมาขายคนที่มีเอี่ยวก็สาวได้สาวเอา บางทีไปตั้งแต่ตี 5 เลยค่ะ ไล่คนหัวๆ ได้แล้ว มันเหมือนเทกระจาดค่ะ รู้สึกว่าคนจนๆ จริงๆ ไม่ได้แล้วพี่คิดว่าเขาออกมาทำไม ออกมาช่วยคนจนจริงหรือเปล่า กลัวว่าคนที่หิวการค้ำ จ้างคนไปแต่เข้าไปเข้าแถวยาวเลย เปลี่ยนถุงขายได้ค่ะ ใส่ถุงขายเป็นกิโลก็ได้ คนจนจริงๆ ก็ไม่ได้ แล้วก็ไม่ทั่วถึง ถ้าออกไม่ทั่วถึง แล้วไม่มีถังคี่ที่จะไปตรงจุดที่จะขายนะค่ะ

คุณประพนธ์ ขอบคุณครับ พี่เดชาครับ พี่เดชาทำเรื่องการเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภคในสถานการณ์ที่ข้าวราคาแพงเห็นเป็นอย่างไรครับ

คุณเดชา สิ่งที่เราควรจะทำก็คือเชื่อมโยงระหว่างคนรายได้น้อยด้วยกัน ผมพูดกับหลายคนว่าถ้าเราทำงานกับกลุ่มที่ไม่ได้เป็นชาวนาเยียนะ ให้รวมกลุ่มกันแล้วก็ไปซื้อข้าวเปลือกแล้วก็มาสีเองหรือจ้างเขาสีเอาข้าวสารมาแจกจ่ายกันกินกันมันถูกกว่าเยอะแยะ เพราะการตลาดเขาเอากำไรมหาศาลเลย ผมคำนวณง่าย ๆ นะครับ ถ้าเราเก็บข้าวไว้กินเอง ขนาดอยู่อีสานเขากินข้าวเหนียวเยอะมากเลย ชาวบ้านเก็บข้าวเปลือกไว้กินเอง 300 กิโลต่อคน ไม่เกินนี้หรอก กินไม่หมดแล้ว ถ้าชาวบ้านเอาข้าวเปลือกไปซื้อข้าวสารมากินนะครับ 600 กิโล ยังไม่พอเลย ตลาดเอาไป 300 กิโลฟรี ๆ เลย ถ้าคนกินข้าวไปซื้อข้าวถุง ไปซื้อข้าวเปลือกได้ 2 ถุงเลย ในภาวะนี้คนจนต้องต่อกันเอง ช่วยตัวเองนิดหน่อย จ้างเขาสีได้ เขาไม่เอาตังค์หรอกครับ เอาปลายข้าวกับรำไป เราก็กินข้าวสารมาที่ไหนก็ได้ครับ เพราะว่าการจัดการตรงนี้มันขาด คนกลางเขาปิดหูปิดตาไม่รู้ว่ามีมันไปอย่างไรมาอย่างไร ชาวนาก็เหมือนกัน ชาวนาที่ขายข้าวเปลือกซื้อข้าวสารกินมีตั้งเยอะ

เดียวกันท่านกำนันนะครับ มีตั้ง 70-80% พวกนี้ก็เหมือนกันขายข้าวเปลือกราคาถูกถึงจะแพงก็ 10 กว่าบาท ข้าวสารราคา 30 บาท ราคามันต่างกันเยอะครับ แล้วก็ไปซื้อพันธุ์ข้าวด้วย พันธุ์ข้าวก็ราคา 100% ข้าวเปลือกที่เราขายไป พ่อค้าเอาไปตากหน่อยเอาไปปร่อนแล้วเอากลับมาขายเราแพงอีก 100% คนกลางพวกนี้ จริง ๆ แล้วชาวนากับผู้บริโภคร้องช่วยตัวเองนิดหน่อย อย่ารอรัฐบาลเลยครับ รัฐบาลช่วยไม่ได้หรอก ถึงเขาจะตั้งใจดีแต่กลไกต่าง ๆ มันไม่ทำงานหรอกครับ เพราะฉะนั้นทำอย่างไรให้คนกินช่วยตัวเองด้วย เพราะว่ารอให้รัฐบาลขึ้นค่าแรงแบบที่ควรจะเป็น แบบที่อาจารย์เจิมศักดิ์พูดควรจะเป็นอย่างนั้น แต่ไม่จริงหรอกครับ ขึ้นค่าแรงครั้งนี้อย่างมากก็ได้ 9 บาท ไข่ม้อยครับ วันหนึ่งต่ำสุดก็ 2 บาท ถามว่าน้ำตาลขึ้นทีเดียว 5 บาท น้ำตาลล้นตลาดยังขึ้นราคา ของที่ควรขึ้นก็ไม่ขึ้น อย่างข้าว ปาล์ม น้ำมันนี้ต้องปิดถนนกันตอนนี้รัฐบาลทำอย่างนี้แล้วเกิดอะไรขึ้น ตอนนี้ไม่มีทางที่จะหวังพึ่งรัฐบาลได้หรอก ปาล์มน้ำมันที่ทำไบโอดีเซลได้เท่า ๆ ยังล้นตลาดต้องมาปิดถนนกันเลย ฉะนั้นชาวบ้านจะต้องช่วยตัวเองมากขึ้น ผมว่า พอช. เรามีทั้งกลุ่มที่เป็นกรรมการหรือว่าชุมชนในเมือง และทำงานกับชนบทและชาวนาด้วยแล้ว พอช.น่าจะทำโครงการง่าย ๆ คือ เอา 2 คนมาคุยกันแล้วไปซื้อข้าวเปลือกชาวบ้านเอามาให้สองคนที่ไม่ได้ผลิตข้าวลองดูสิว่าค่าใช้จ่ายเนี่ยเท่าไร ผมว่าลดได้เป็น 100 %

คุณเสมียน ผมคงเป็นผู้บริโภคเนอะ ไม่ต้องเสียใจหรอกครับ ท่านกินข้าวแพง ชาวนาก็กินข้าวแพงครับ ชาวนาก็ซื้อข้าวถุงกินเหมือนกัน ยกตัวอย่างชาวนาในเครือข่ายผม มี 700 กว่าครอบครัว มีชาวนาที่เก็บข้าวไว้กิน 181 ครอบครัวนะครับ นอกนั้นก็ขายข้าวซื้อข้าวราคาแพงกิน เรามีเพื่อนเหมือนกัน มีเพื่อนข้าวแพงครับ ทั้งผู้บริโภครู้ผลิต ต่างคนต่างแพง แต่ผมเห็นด้วยกับท่านอาจารย์เดชา ว่าถ้าเราตกลงกันได้มีเครือข่ายซึ่งกันและกันนะครับ มีตัวกลางเป็นคนเชื่อม ระหว่างชาวนาผู้ผลิตข้าวและผู้บริโภคเอง มันก็จะทำให้ข้าวถูกลงไปอีก ถ้าเราไม่กินถุงนะไม่กินยี่ห้อไม่ติดกล่อง ถ้าไปติดพวกนี้ก็ต้องกินข้าวแพง ผมเนี่ยทำนา ก็ขายข้าวให้ครู เพราะลูกสาวเป็นครู ขายถูกกว่าท้องตลาดและเป็นข้าวปลอดสารด้วยนี่ก็เป็นตัวอย่างของการเชื่อมโยง แต่มันก็เป็นเรื่องยากในการจัดการ ชาวนาเองก็ไม่อยากจัดการ ตัวเองยังไม่จัดการ ทำเองยังซื้อกินนะ ไม่ยอมจัดการตัวเอง นี่เป็นเรื่องที่น่าหนักใจ เห็นด้วยกับอาจารย์เดชา มีองค์กรเล็ก ๆ มาลองเป็นคนกลางในการเชื่อมโยง ทางผู้ผลิตอย่างพวกผมพร้อมที่จะสนองตอบด้วยในราคาที่อาจจะเท่าท้องตลาดแต่ของเราปลอดสาร

ผู้เข้าร่วมสัมมนาจาก จ.เพชรบุรี เป็นชาวนานะครับ เกิดมาก็อยู่กับท้องนา พ่อ แม่ถือคราด ถือไถมาถึงวันนี้ก็ยังทำนาอยู่ ทำทั้งปลอดสารและสารเคมี แต่สิ่งหนึ่งที่ผมสงสัยคือทำไมรัฐบาลไม่ห้ามนำเข้าสารเคมี ผมเคยเสนอในสมัยที่ออกรัฐธรรมนูญว่าห้ามได้มัย มันไปทำลายกึ่งหอยปูปลานานา และทำให้เรามี

ต้นทุนการผลิตสูงต้องเข้าโรงพยาบาลทุกวัน 30 บาทตายทุกโรค แล้วก็มองอีกว่าทำไมพวกเราเองต้องฆ่าคนไทยด้วยกันล่ะ ถ้าไปสุพรรณไปเพชรบุรีบ้านผมจะเห็นว่ามันก็จะกินเองผมจะไม่ฉีดยา แต่ที่จะให้คนกรุงเทพ ให้อาจารย์เจิมศักดิ์กิน ผมจะฉีดยา เพราะตลาดต้องการความสวยงาม ที่กินเองมีหนอนมันไม่เป็นไรแต่ไม่มียา แต่เวลาเข้าตลาดกลางการเกษตรอันไหนไม่สวยไม่ซื้อ แต่เวลากินนั้นมันยัยครับ นั่นเป็นท่อนเล็ก ๆ หมดเลย ถ้าผมมองว่ารัฐบาลจะแท้จริง ๆ ต้องให้รัฐบาลห้ามนำเข้าสารเคมีก่อน อันที่ 2 ชาวนาไม่มีการคิดเมล็ดพันธุ์ข้าวเห็น ข้าวใครดีก็นำมาหว่าน สิ่งสำคัญคือไม่เอาสารเคมีเข้ามาในประเทศครับ ขอฝากรัฐบาลสมัยนี้หรือสมัยหน้าด้วยครับ เท่านั้นครับ

ผู้เข้าร่วมสัมมนาจาก จ.ศรีสะเกษ ตัวแทนผู้บริโภคนะครับ ผมว่าข้าวแพงเป็นวิกฤติของคนไทย ทำไมถึงเป็นวิกฤติของคนไทย ข้าวแพงขึ้นไปแล้วก็ลงมา แต่สินค้าอย่างอื่นมันขึ้นไปแล้วไม่ลงมา น้ำมันขึ้นสินค้าอื่นขึ้นไม่มีอะไรลงตาม ข้าวขึ้นไปแล้วก็ขึ้นเรื่อย ๆ แต่สินค้าขึ้นทุกอย่างเป็นการฉวยโอกาสของนักค้า ผมว่าเป็นวิกฤติ ผมเห็นด้วยกับคุณเดชฯ ว่าชาวนารวมกันปลูกพอกิน ไม่ต้องไปสนใจเรื่องการส่งออกเดี๋ยวมีผลกระทบกับโลกเอง แบบพอเพียง เราก็อยู่ได้ครับ

คุณอนุวัฒน์ รอดพันธุ์ เครือข่ายเกษตรทางเลือกภาคใต้ เรียนท่านวิทยากร ผู้เข้าร่วมและเครือข่ายฯ ขอขอบคุณคุณเดชฯ ศิริภัทร ถ้าคุยเรื่องนี้นโยบายของรัฐบาลผิดพลาดมาโดยตลอด อย่างน้อยที่สุดผมอยู่ภาคใต้ผมก็เคยทำนา ผมเลิกทำนาตั้งแต่ปี 2536 ก่อนนั้นไถนากับวัวอยู่กับพ่อ นโยบายของรัฐบาลผิดพลาดอย่างไร รัฐบาลไปหนุนเสริมพืชเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์ เช่น ภาคใต้ไปขุดนาร้างมาปลูกปาล์ม ซึ่งบางที่มันปลูกไม่ได้ พอกรมพัฒนาที่ได้ไปปลูกก็ไม่ได้ผล พอพื้นที่นาเสีย รัฐบาลก็ไม่ได้รับผิดชอบ ยางพาราก็เหมือนกัน ตอนนี้อย่างพาราแพงผมไม่พูด ข้าวแพง เป็นวิกฤติ ทั้งชาวนาและผู้บริโภค ณ วันนี้ข้าวมะลิเหลือตกอยู่ที่กิโลละ 30 บาท ข้าวมาขึ้นช่วงเดือนเมษายน ข้าวสุกมาจากทางเหนือก่อน เหนือเริ่มเกี่ยวช่วงสิงหา กันยายน ตุลาคม กลางก็จะไล่ลงมา ข้าวเปลือกราคาขึ้นช่วงเดือนเมษา ชาวนาในภาคกลางรวบแต่ก็ไม่มาก ผู้บริโภคก็ต้องกินข้าวราคาแพง ที่ข้าวมันค้างสต็อกอยู่ 2.1 ล้านตัน ใครรวบครับ ผมว่ารัฐบาลรวบ ดังที่ได้จากตรงนี้ไปช่วยเหลือใครครับ

คุณประพจน์ ให้อาจารย์เจิมศักดิ์ฝากประเด็นแนวทางการพัฒนาความรู้เรื่องเทคนิคในการทำการเกษตรให้ยั่งยืนของชาวนา อันนี้ท่านอาจารย์จะเสนอรัฐบาล ในอันที่จะส่งเสริมแนวทางที่ถูกต้องในการพัฒนาวิชาชีพเรื่องของการทำนาของชาวนา อาจารย์จะเสนอแนะอย่างไรครับ

อาจารย์เจิมศักดิ์ ผมว่ารัฐบาลต้องเอาจริงเรื่องของการค้นคว้า วิจัย ไม่ว่าจะเป็นเมล็ดพันธุ์ ไม่ว่าจะเป็นเทคนิค เทคโนโลยีในการปลูกทำอย่างไรจึงจะลดต้นทุน แล้วก็ทางเลือกอย่างที่คุณเดชฯพูด ก็เป็นทางเลือกที่น่าสนใจ เป็นอะไรที่จะสนับสนุนเพราะรัฐบาลมีเครื่องมือ มีบุคลากรเยอะ ถ้ารู้จักเน้นในเรื่องของการผลิต คิดว่าลดต้นทุนได้ เพิ่มผลผลิตได้ อันนั้นคือทางรอดทางเดียวของไทยแล้วก็จะยาวไม่ว่าราคามันจะตกหรือมันจะขึ้นเราอยู่ได้และก็เป็นอันดับหนึ่งของโลกได้ ไม่งั้นเราเสียแน่เรื่องการเป็นอันดับหนึ่งของโลก ขณะเดียวกันที่คุณเดชฯพูด หลาย ๆ คนก็บอกว่าทำไมราคาข้าวสารที่ขายในตลาดผู้บริโภคซื้อราคามันแพง ผมต้องบอกความจริงว่ามันมีปัจจัยอยู่ 2-3 ตัว

ตัวที่ 1 คนที่กินข้าวในประเทศไทย เหมือนที่อาจารย์อัมมาร์พูดว่า คนไทยกินข้าวค่อนข้างเป็น ก็คือเลือกข้าว บางคนติดจะต้องกินอย่างนี้ บางคนชอบหุงขึ้นหม้อ บางคนชอบประเภทเหนียว บางคนชอบแต่ละประเภทไม่เหมือนกัน เมื่อแต่ละคนชอบไม่เหมือนกัน ปัญหามันมีอยู่ว่าคนไทยกินข้าวเป็น ดูข้าวสาร

แล้วดูไม่เป็น คือดูไม่ออกว่าอันนี้มันตรงกับที่คุณต้องการกินหรือไม่ นอกจากซื้อก่อนแล้วเอาไปหุงต้องลองกินถึงจะรู้ว่าดีไม่ดี พอไม่รู้ก็ไปติดตรา ไปซื้อตามถุง ตามยี่ห้อหรือไปซื้อเจ้าจำหน่ายหรือเจ้าประจำ บอกว่าเอาไอ้ข้าวอย่างที่เคยซื้ออะ เอาอย่างที่เขาว่าดีนะ มันกลายเป็นอย่างนั้นไปเลยกลายเป็นว่าตลาดไม่แข่งขันกันเท่าที่ควร เพราะคนซื้อเลือกเองไม่ได้ เลยไปติดตรา แต่บางคนมีความสามารถในการดูก็อีกเรื่องหนึ่ง อย่างโรงสีหรืออะไร ชาวนาที่เขาเก่งๆ ก็มี แต่ว่าคนดูไม่เป็นมันมี อย่างผมก็ดูไม่เป็น ขนาดผมทำเรื่องข้าวมานาน ดูพันธุ์ไม่เป็นดูไม่เป็นว่าหุงกินแล้วมันเป็นอย่างไร ตลาดมันเลยไม่แข่งขันเท่าที่ควร พอราคาขึ้นปุ๊บ พวกพ่อค้าก็จะขึ้นราคาทันทีแต่พอราคาถูกก็ไม่ค่อยลงหรือกดเข้าไปอีก 2-3 วัน อย่างนี้เป็นต้น ตกลงผู้บริโภคได้แต่เสียเปรียบ ผมเคยลองทำข้าวเอง ไปเอาข้าวของชาวนาที่ดีๆ มาสีแล้วก็ตั้งชื่อว่าข้าวปิ่นทอง มันมีแต่ข้าวปิ่นแก้วผมก็แกล้งทำตราปิ่นทองมั่ง ก็ลองดูว่าถ้าเอาไปขายมันเป็นอย่างไร รู้มั๊ยว่าพอไปถึงซูเปอร์มาร์เก็ต ผมโดนเรียกค่าวางตลาด แพงมหาศาลเลย จนผมร้องว่าอย่างนี้ตายแน่ๆ บางห้างถ้าจะวางหิ้งก็ต้องเสียอีกราคา แล้วอย่างที่คุณเดชาบอกว่ากรรมกรหรือคนที่กินข้าวกับชาวนาหรือผู้ปลูกข้าวต้องเชื่อมกัน ก็ต้องดูด้วยว่ารสนิยมตรงกันมั๊ย เพราะคนไทยเรานี้รู้จักเรื่องกินข้าว และหากจะมีการเชื่อมกันต้องดูให้ดีกว่าใครจะสี สีที่ไหน อันนี้ทำได้ก็ทำเพราะถ้าทำก็จะช่วยสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ปลูกและผู้บริโภค โรงสีเขาคงไม่เดือดร้อนหรอก ที่เราทำๆ ไปโรงสีเขาคงไม่ว่าหรอกจะสีเองหรือว่าจ้างเขาสี ถ้าโรงสีชนิดเดียว ถ้าเกิดเขาทำข้าวปลอดสารพิษแล้วมันมากขึ้นๆ โรงสีจะมีปัญหามั๊ย เพราะว่าโรงสีเองจะต้องล้างลาน แล้วก็ต้องตากที่มีพิษหากทำร่วมกันมันจะเกิดปัญหาอะไรหรือเปล่า จะทำกันอย่างไรพิษกับไม่พิษเนี่ย

คุณชาญชัย การล้างระบบนี้มันไม่ใช่ปัญหาใหญ่ เรื่องการตลาดต่างหากเป็นเรื่องใหญ่ เราไปประกาศบอกว่าข้าวเราปลอดสารพิษ มันมีจำนวนนิดเดียว ที่เหลือนั้นมีสารพิษใช้มั๊ยครับ กลับเป็นโทษกับประเทศชาติ ข้าวที่ขายออกไปปกติทุกวันนี้ 10 ล้านตัน มีปลอดสารพิษ 1 ล้านตันเท่านั้น ผมจึงไม่อยากจะชูเรื่องนี้ หมายความว่าเท่ากับประกาศว่าข้าวที่เหลือนั้นมีสารพิษใช้มั๊ยครับ มันเลยทำให้ขายลำบากขึ้น มันเป็นเรื่องที่จะทำให้ตั้งข้อสงสัยแล้วว่าแล้วที่เหลือมันไม่ปลอดสารพิษใช้มั๊ย แต่ถ้าดูอย่างนี้ได้มั๊ยว่าเดี๋ยวนี้ในตลาดต่างประเทศ ประเทศที่เขาพัฒนา รายได้สูงๆ อย่างเช่นในสแกนดิเนเวีย หรือในยุโรปหลายประเทศ ไข่ไก่เนี่ยมันยังแยกเลย เช่น ระบบปิดหรือว่าแบบวงในแล้ว ราคา ก็จะต่างกัน ถ้าทำแบบนี้ได้มั๊ย เราอาจจะไม่เรียกว่าปลอดสารพิษ เราเปลี่ยนใหม่เป็นข้าวธรรมชาติทำอย่างนั้นได้มั๊ย

อาจารย์เจิมศักดิ์ ทำได้ครับมีคนทำแล้วด้วย แต่ต้องทำแบรนด์และต้องทำให้เขามั่นใจว่าคุณไม่มั่ว ไม่ผสมเอาที่มีสารพิษปนไปด้วย ข้าวเปลือกที่ปลูกนี้ต้องจริง ๆ เลยไม่ได้มั่ว เอาข้าวที่ขายมาแมลงมาผสม พอเขาตรวจอีกทีเจ๊ง พินาศไปเลย อย่างที่เกาหลี ไข่ไก่ เขาเลี้ยงไก่แบบไม่ใช้โปรตีนที่มาจากสัตว์ เขาเรียกว่าไก่งามเจ นะครับ แล้วตรงนั้นเขาขายได้ราคามากเป็นเท่าตัว

ปิดการสัมมนาเวลา 17.30 น.

